

Załącznik nr 2
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

**RAPORT Z WIZYTACJI
(profil praktyczny)**

**dokonanej w dniach 2 - 3 lipca 2017 roku na kierunku
finanse i rachunkowość**

prowadzonym

**na Wydziale Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy
Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu**

Warszawa, 2017 rok

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	8
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	8
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	13
Dobre praktyki	14
Zalecenia	14
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	14
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	14
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	23
Dobre praktyki	24
Zalecenia	24
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	25
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3	25
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	33
Dobre praktyki	33
Zalecenia	33
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	33
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	33
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	35
Dobre praktyki	35
Zalecenia	35
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	36
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	36
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	37
Dobre praktyki	37
Zalecenia	37
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	37

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	37
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	38
Dobre praktyki	39
Zalecenia	39
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	39
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	39
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	41
Zalecenia	41
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	41
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	41
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	44
Dobre praktyki	45
Zalecenia	45
5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	45
Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 7. Informacja o hospitolowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: prof. dr hab. Marek Lisiński, członek PKA

członkowie:

1. dr hab. Barbara Pogonowska – ekspert PKA
2. prof. dr hab. inż. Stefan Wrzosek – członek PKA
3. mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA ds. postępowania oceniającego
4. Marcin Wojtkowiak - ekspert PKA ds. pracodawców
5. Tomasz Kocoł – ekspert PKA ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Wizytacja na Wydziale Finansów i Zarządzania (WFiZ) w Bydgoszczy Wyższej Szkoły Bankowej (WSB) w Toruniu na kierunku *Finanse i rachunkowość* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz drugi.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z procedurą oceny obowiązującą w Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Zespół Oceniający odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków Zespołu. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny oraz dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku, Samorządem Studenckim, pracownikiem Biura Karier, przedstawicielami Kół Naukowych, z osobami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, a także z interesariuszami zewnętrznymi, tj. przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Przed zakończeniem wizyty dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Przewodniczący Zespołu poinformował Władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Finanse i rachunkowość	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia I stopnia	
Profil kształcenia	Profil praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne / niestacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	Obszar nauk społecznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauk ekonomicznych Dyscyplina: - finanse - ekonomia - nauki o zarządzaniu Dziedzina nauk prawnych Dyscyplina: - prawo	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów / 180 ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych / liczba godzin praktyk	18 ECTS / 480 godzin	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	- Bankowość i innowacje finansowe - Finanse i doradztwo podatkowe - Prawo i finanse w praktyce - Menedżer finansowy - International Business - Rachunkowość i finanse przedsiębiorstw	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Licencjat	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	9 osób	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	52	391
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	2022	1552

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	Wyróżniająca

Wydział Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu udzielił merytorycznej odpowiedzi na zalecenia zawarte w Raporcie Samooceny. Wskazał, że prowadzone przez Wydział przedsięwzięcia dotyczące współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów

kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji oraz organizacji praktyk zawodowych są i będą dalej rozwijane, a prowadzone formy współpracy będą doskonalone. Wydział przykłada szczególne znaczenie do tej współpracy dostrzegając w niej istotny wyróżnik na rynku kształcenia.

Do przedsięwzięć, które będą wykonane w najbliższej przyszłości Wydział zalicza:

- podjęcie działań nakierowanych na wykorzystanie pomysłów, uwag i sugestii pracodawców w zakresie problematyki prac dyplomowych. Złoży się na to możliwość zgłaszania problemów praktycznych, jako tematów prac dyplomowych, zarówno przez przedsiębiorców - przedstawicieli podmiotów, z którymi współpracuje Wydział a także absolwentów tego kierunku studiów.
- włączenie absolwentów kierunku do jeszcze skuteczniejszego dostosowania programu studiów do aktualnych potrzeb rynku pracy.
- bieżące monitorowanie propozycji zgłaszanych przez pracodawców, jako interesariuszy zewnętrznych oraz studentów, jako interesariuszy wewnętrznych.
- włączenie absolwentów kierunku do udziału w pracach Komisji Jakości Kształcenia będą rozważane w najbliższej przyszłości

Wszystko te, a także inne działania podejmowane przez Władze Wydziału jednoznacznie wskazują, że współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, podporządkowana profilowi praktycznemu, jest realizowana na wysokim merytorycznym i organizacyjnym poziomie. To, co jest godne podkreślenia to fakt, że odpowiedź Władz Wydziału pozwala na identyfikację zjawiska synergii w podejmowanych i już prowadzonych przez Wydział przedsięwzięciach, których adresatem są jego interesariusze zewnętrzni. Można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że w tym przekonaniu utwierdza także analiza przewidywanych do realizacji działań planowanych do wykonania w najbliższym czasie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1.Koncepcja kształcenia

1.2.Prace rozwojowe w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej właściwych dla kierunku studiów

1.3.Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Finanse i Rachunkowość to jeden i ważniejszych kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu.

Koncepcja kształcenia na tym kierunku studiów jest warunkowana globalnymi, międzynarodowymi oraz krajowymi zjawiskami gospodarczymi. Wynika z analizy potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego. Skutecznie absorbuje potrzeby interesariuszy zewnętrznych będąc rezultatem konsultacji z przedstawicielami biznesu. Wszystko to prowadzi do stwierdzenia, że profil praktyczny jest dobrze osadzony w szerokim kontekście zjawisk i procesów gospodarczych a także uwzględnia oczekiwania w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych artykułowane przez podmioty otoczenia społeczno-gospodarczego.

Rezultatem takiego ujęcia koncepcji kształcenia są prowadzone w sposób systematyczny i metodyczny analizy, oceny i doskonalenie efektów kształcenia, badania czynników determinujących jakość kształcenia, rozwój programów studiów. Ponadto wykorzystuje ona, jako dobre praktyki doświadczenia krajowe. Uwzględnia również wzorce i doświadczenia międzynarodowe m.in. Franklin University¹ w Columbus (USA) (praktyczność studiów i nowoczesne metody dydaktyczne, system zarządzania jakością kształcenia, menedżerowie kierunków, rubrics), Windesheim University w Zwolle (Holandia) (powiązanie praktyk z pracą dyplomową) oraz University of Coventry (GB).

Koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* wpisują się również w Politykę Jakości Kształcenia poprzez edukację praktyczną, osadzoną w realiach zawodowych przy jednoczesnym zachowaniu wysokiego poziomu przygotowania merytorycznego studentów.

Realizując tak sformułowaną koncepcję absolwent kierunku FiR posiada przygotowanie do:

- podjęcia studiów drugiego stopnia,
- podjęcia pracy w podmiotach gospodarczych i instytucjach sektora publicznego i prywatnego,
- pracy w konsultingu i doradztwie finansowym,
- prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Należy zauważyć, że w procesie kształtowania koncepcji kształcenia uczestniczyli, ale także uczestniczą nadal, zarówno nauczyciele akademicki, przedstawiciele studentów, absolwentów i pracodawców, w tym z sektora finansowego – w ramach Rady Programowej oraz Komisji ds. Jakości Kształcenia jak i przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego.

Istotnym wyznacznikiem koncepcji jest dywersyfikacja specjalności, które uwzględniają najnowsze tendencje w zakresie finansów i rachunkowości starając się sprostać oczekiwaniom współczesnego rynku pracy. Umożliwiają one dobór optymalnej dla studenta ścieżki kształcenia uwzględniającej potrzeby pracodawców i zainteresowania studenta.

Przekazywana studentom wiedza, podporządkowana nabywaniu umiejętności i kompetencji społecznych, ma w dużym stopniu charakter aplikacyjny.

Innym wyróżnikiem koncepcja kształcenia jest wyposażenie absolwentów w umiejętności informatyczne niezbędne na współczesnym rynku pracy. Odbywa się to poprzez realizację przedmiotów np. arkusze kalkulacyjne, arkusze kalkulacyjne - metody zaawansowane, a także poprzez wykorzystywanie w procesie kształcenia wyspecjalizowanych programów komputerowych jak np.: Symfonia Handel, Symfonia Sage, Płatnik, Gretl, Else Imperial, Asystent CRM, Aris Express, MS Office.

Kierunek *Finanse i rachunkowość* realizuje misję i wizję uczelni, w szczególności w zakresie kreowania osób przedsiębiorczych, przygotowanych do profesjonalnego funkcjonowania zawodowego w dziedzinach związanych z finansami oraz rachunkowością w podmiotach gospodarczych, w tym w instytucjach finansowych oraz administracji publicznej.

Jest również powiązany jest ze strategiami realizowanymi przez WSB w Toruniu, także aktualnie obowiązującej strategii opracowanej w horyzoncie 2017-2020.

Realizacja tej strategii sprowadza się od strony operacyjnej do realizacji poszczególnych projektów strategicznych, których realizacja wspiera osiągnięcie nadrzędnych celów strategicznych.

Istotnym projektem strategicznym z punktu widzenia kierunku *Finanse i rachunkowość* realizowanym na Wydziale Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy jest projekt **umocnienie pozycji WFiZ w Bydgoszczy**. Projekt ten sprowadza się przede wszystkim do wzmocnienia lokalnej pozycji Wydziału bydgoskiego, także kierunku FiR. Planuje się, że jednym z jego elementów będą działania ukierunkowane na zbudowanie na tym kierunku studiów własnej kadry dydaktycznej rekrutowanej z lokalnego rynku pracy.

Pozostałymi projektami realizowanymi w ramach strategii, a adresowanymi do ocenianego kierunku studiów są:

- **Rekrutacja z zagranicy** – poprzez realizację tego projektu Uczelnia zamierza min. utworzyć specjalność rachunkowość międzynarodowa, na której zajęcia będą realizowane w języku angielskim;
- **Technologizacja dydaktyki** – z perspektywy tego kierunku, planowane jest dalsze doskonalenie oraz zwiększanie udziału w realizowanych zajęciach (przedmiotach) nowoczesnych narzędzi IT, z zakresu finansów oraz rachunkowości. Projekt technologizacji dydaktyki z perspektywy kierunku *finanse i rachunkowość* służy również rozwojowi profilu praktycznemu tego kierunku.
- **Kapitał ludzki** – Projekt jest bezpośrednio adresowany do kadry naukowo – dydaktycznej realizującej zajęcia dydaktyczne, w tym m. in. na kierunku *Finanse i rachunkowość*. Projekt jest również adresowany do wykładowców - praktyków, którzy mają doskonalić narzędzia dydaktyczne, aby w pełni móc przekazać swoje doświadczenie zawodowe.

Z treści strategii wynika, koncepcja kształcenia na kierunku FiR na profilu praktycznym jest w niej dobrze osadzona, wpisuje się w projekty strategiczne Szkoły, także politykę zapewnienia jakości kształcenia, właściwie eksponuje wątki praktyczne oraz uwzględnia wymagania i oczekiwania podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego. Dostrzega się także istotny udział w opracowaniu koncepcji interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Potwierdzają to spotkania z interesariuszami zewnętrznymi i kadrą nauczającą, jako interesariuszami wewnętrznymi.

Analiza i ocena programu kształcenia pozwala wskazać takie jego składniki, które można uznać za oryginalne i nowatorskie w odniesieniu do profili praktycznych kierunków studiów FiR realizowanych na innych uczelniach, o podobnych celach i zakresie kształcenia. Dotyczy to zwłaszcza dywersyfikacji specjalności, które uwzględniają najnowsze tendencje w

zakresie finansów i rachunkowości starając się sprostać oczekiwaniom współczesnego rynku pracy, wyposażenia absolwentów w umiejętności informatyczne, czy wykorzystania doświadczeń międzynarodowych podporządkowanych praktyczności studiów oraz powiązania praktyk z pracą dyplomową.

W ocenie eksperta ds. pracodawców plany rozwoju ocenianego kierunku bazują na analizie potrzeb otoczenia gospodarczego i rynku pracy (m.in. w oparciu o Badania Atrybutów Marki), a przedstawiciele pracodawców mają realną możliwość wpływania zarówno na ofertę dydaktyczną (udział w konsultacjach, proponowanie zmian i zgłaszanie uwag dotyczących nowych specjalności i treści programowych, m.in. w Radzie Programowej), jak i proces dydaktyczny (udział wielu praktyków wśród dydaktyków, wizyty studyjne w przedsiębiorstwach). Należy też podkreślić, że plany rozwoju kierunku są w pełni zgodne ze strategią uczelni. Wizją WSB w Toruniu, której jednostką organizacyjną jest Wydział w Bydgoszczy jest umocnienie pozycji lidera wśród uczelni biznesowych w regionie, a koncepcja kształcenia dla kierunku uwzględnia wzorce i doświadczenia międzynarodowe

1.2.

Postępujący proces rozwoju gospodarki, w którym aspekty finansowe zyskują coraz większe znaczenie wymusza wprowadzenie nowoczesnych technologii w tym również informatycznych, zmiany w prawie zwłaszcza podatkowym i bilansowym, narzuca nowe reguły prowadzenia procesów zarządzania finansami. Wszystko to skutkuje nieustanną aktualizacją programów kształcenia, wprowadzaniem nowych treści kształcenia, a w konsekwencji doskonaleniu efektów kształcenia.

Obszary badawcze w zakresie, których podejmowane są prace rozwojowe odpowiadają treściom programowym kierunku FiR i dotyczą:

- **finansów przedsiębiorstw:** strategii finansowych i źródeł finansowania przedsiębiorstw, podejmowania i finansowania działalności gospodarczej, wspomagania finansowego przedsiębiorstw ze środków UE,
- **finansów publicznych:** polityki fiskalnej, zarządzania deficytem budżetu państwa i długiem publicznym,
- **rachunkowości:** rachunkowości oraz sprawozdawczości podatkowej, analizy i oceny sytuacji majątkowej i finansowej przedsiębiorstw,
- **rynków finansowych, finansów międzynarodowych:** analizy rynków finansowych, inwestycji kapitałowych, funkcjonowania rynku giełdowego, instrumentów dłużnych w gospodarce, globalizacji i integracja rynków finansowych,
- **bankowości i ubezpieczeń.**

Są zgodne z podstawowymi subdyscyplinami nauki finansów.

Realizowane w ostatnim okresie na kierunku *Finanse i rachunkowość* przedsięwzięcia wpisują się w przedstawione wyżej zjawiska. Konkretyzują się one w następujących pracach rozwojowych prowadzonych na Wydziale Finansów i Zarządzania w WSB w Toruniu:

- systematycznych zmianach treściach programowych uwzględniające zarówno rozwój dziedzin i dyscyplin nauki, do których jest przyporządkowany kierunek FiR, jak i potrzeby zmieniającej się gospodarki,
- utworzeniu we współpracy z przedsiębiorstwami z sektora BPO/SSC (Opus Capita) specjalności wykorzystującej systemy IT w szeroko rozumianej rachunkowości i finansach,
- dalszym zwiększanie upracticznienia zajęć (np. nawiązywanie ścisłych kontaktów biznesowych, wizyty studyjne studentów, wizyty studyjne kadry w przedsiębiorstwach),
- realizacji przez studentów projektów dofinansowanych ze środków europejskich (staże, praktyk, wizyt studyjnych, kursów certyfikujących),

- dalszym rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej (np. poprzez dofinansowanie projektów badawczych ze środków statutowych),
- przygotowaniu do kształcenia dualnego,
- rozwijaniu umiejętności językowych studentów (oferowanie specjalności prowadzonych wyłącznie w języku obcym),
- przygotowaniu do uruchomienia nowych specjalności: analityk finansowy, kadry i płace w praktyce,
- rozpoczęciu przygotowania do uzyskania akredytacji ACCA dla specjalności Finanse i rachunkowość przedsiębiorstw oraz IACBE dla kierunku FiR.

Podejmowane plany rozwoju kierunku są ściśle powiązane z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy – uwzględniają wymagania pracodawców i aktualne tendencje identyfikowane na rynku pracy.

Szczególnie istotna, jeśli chodzi o praktyczny profil kształcenia, jest współpraca z interesariuszami zewnętrznymi. Wpływa ona na zakres treści praktycznych realizowanych na zajęciach, dobór właściwych metod kształcenia czy warunków realizacji zajęć. Za szczególnie istotną uznać należy współpracę ze:

- Związkiem Banków Polskich, który współtworzył przedmiot nowoczesne zarządzanie biznesem,
- Sage Academy, która certyfikuje studentów zaliczających przedmiot księgowość Informatyczna,
- Firmą Sunrise System, która dokonała oceny procedury organizacji staży i programów stażowych dla kierunku wystawiając pozytywną rekomendację,
- Przedstawicielami banków, biur rachunkowych oraz Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, opiniujących programy kształcenia na poszczególnych specjalnościach.

W ramach prac rozwojowych uwzględniane są doświadczenia partnerów zagranicznych. Praktyczność studiów, nowoczesne metody dydaktyczne i system zarządzania jakością wypracowano we współpracy z Franklin University.

Dla skutecznego prowadzenia tych prac Szkoła wykorzystuje szereg instrumentów, włącza w ten proces powołane w tym celu jednostki organizacyjne. Za takie uznać można analizy potrzeb rynkowych, które od wielu lat prowadzone są cyklicznie w ramach Badań Atrybutów Marki (BAM). Taką jest także funkcjonująca w WSB Komisji ds. Jakości Kształcenia. Zaangażowani w prace Komisji przedstawiciele otoczenia biznesowego z sektora finansowego są źródłem cennych informacji.

Temu także celowi wykonywane badania oceniające wiedzę, umiejętności, kompetencję i postawy studentów oraz absolwentów w opiniach pracodawców, a także absolwentów. Wnioski z tych badań są zestawiane w formie „Sprawozdań z realizacji wdrożenia zaleceń po analizie wyników BAM”.

Nie sposób zapomnieć tu o pracownikach, którzy realizując badania naukowe wspierają proces kształcenia. Doświadczenia pracowników, także tych, którzy posiadają duże umiejętności praktyczne wykorzystuje się również w aktualizowaniu i rozwijaniu procesu dydaktycznego.

1.3.

Obowiązujące obecnie efekty kształcenia dla kierunku *Finanse i rachunkowość* zostały określone w Uchwale nr 53/2016 Konwentu Wyższej Szkoły Bankowej z dnia 18 maja 2016 roku w sprawie modyfikacji efektów kształcenia na kierunku finanse i rachunkowość – studia I stopnia. Wprowadzone zmiany nie przekroczyły dopuszczonego przepisami prawa limitu – 30% efektów kształcenia.

Kierunek kształcenia *Finanse i rachunkowość* został przyporządkowany na Wydziale Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny naukowej finanse, jako dyscypliny wiodącej oraz do dyscypliny naukowej ekonomia i nauk o zarządzaniu, jako dyscyplin pokrewnych. Ponad to kierunek został przyporządkowany do dziedziny nauk prawnych: dyscypliny naukowej prawo. W opisie efektów kształcenia dominuje dyscyplina finanse jednakże pozostałe dyscypliny są reprezentowane w stopniu zadowalającym. Natomiast z Raportu MNiSzW (z dnia 7.03.2017 r.) wynika, że Uczelnia przyporządkowała oceniany kierunek studiów na studiach pierwszego stopnia do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny finanse. Podobnie, z informacji zawartych w zintegrowanym systemie informacji o nauce i szkolnictwie wyższym – POL-on (dostęp w dniu 14.06. 2017r.) wynika, iż Uczelnia przyporządkowała ten kierunek na studiach I stopnia do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny finanse.

Na studiach pierwszego stopnia realizowany jest profil praktyczny kształcenia. Dla kierunku sformułowano 16 kierunkowych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, 13 kierunkowych efektów kształcenia w kategorii umiejętności oraz 7 kierunkowych efektów kształcenia w zakresie kompetencji społecznych. Każdy efekt kierunkowy został odniesiony do jednego z jedenastu obszarowych efektów kształcenia z zakresu nauk społecznych. Kierunkowe efekty kształcenia dla studiów pierwszego stopnia zostały opracowane w dwóch układach: jako efekty wspólne dla wszystkich specjalności oraz odrębnie dla każdej z nich. Zapewniona została spójność efektów kierunkowych z efektami obszarowymi. Świadczy o tym w szczególności „matryca pokrycia efektów kształcenia” wskazująca na odniesienia efektów kierunkowych do efektów obszarowych wskazanych w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Przedmiotowe (szczegółowe) efekty kształcenia ujęte zostały w sylabusach sporządzonych dla poszczególnych przedmiotów, w tym praktyk zawodowych, seminarium dyplomowego, kursów wychowania fizycznego. W sylabusach, które zawierają od 5 do 8 efektów przedmiotowych wskazano ich odniesienia do efektów kierunkowych: te ostatnie są wzmacniane, kaskadowane i uszczegółowione w efektach przedmiotowych. Sylabusy przedmiotów określają także formy weryfikacji efektów kształcenia, które zostały dobrane w sposób prawidłowy. Sylabusy przedmiotów zawierają również szczegółowe kryteria ocen powiązane ze stopniem realizacji danych efektów kształcenia. Sylabus danego przedmiotu obejmuje wszystkie przewidziane dla niego formy zajęć (wykład, ćwiczenia, konwersatorium). Można stwierdzić, że efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów są spójne i tworzą jednolitą całość oraz pozwalają na ich weryfikację w oparciu o przyjęte rozwiązania. Efekty kierunkowe i przedmiotowe opracowane zostały w trzech zakresach: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dla studiów pierwszego stopnia uwzględniają one w szczególności przygotowanie studentów umiejętności i kompetencji niezbędnych dla wykonywania zawodów zgodnych z potrzebami współczesnego rynku pracy. „Kierunek FiR realizuje misję Uczelni, w szczególności w zakresie kreowania osób przedsiębiorczych, przygotowanych do profesjonalnego funkcjonowania zawodowego w dziedzinach związanych z finansami oraz rachunkowością w podmiotach gospodarczych, w tym w instytucjach finansowych oraz administracji publicznej” (Raport samooceny s. 6).

W ramach efektów kształcenia w zakresie umiejętności oraz kompetencji społecznych uwzględnione zostały efekty mające bezpośrednie przełożenie na praktyczne wykorzystanie nabytej wiedzy. W programie studiów przewagę mają efekty z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych. Łącznie, na poziomie studiów I stopnia, uwzględniono 36 efektów kierunkowych, w tym 16 z obszaru wiedzy, 13 z obszaru umiejętności i 7 z obszaru kompetencji społecznych. Poszczególne efekty zostały uszczegółowione w sposób kaskadowy na poziomie przedmiotowym.

Zgodnie z misją Uczelni, koncepcja kształcenia odwołuje się do zasad edukacji praktycznej i szybkiego reagowania na wyzwania regionalnego i lokalnego otoczenia społeczno-gospodarczego. Efekty kształcenia dla studiów I stopnia opisują w sposób zrozumiały podstawowy i uporządkowany zakres wiedzy z obszaru finansów i rachunkowości powiązanej z problemami praktyki, akcentują umiejętność analizy oraz interpretacji zjawisk i procesów finansowych na tle dynamiki procesów gospodarczych. Efekty kształcenia umożliwiają na I stopniu zdobywanie wiedzy podstawowej dla efektywnego funkcjonowania na rynku pracy. Absolwent kierunku *Finanse i rachunkowość* potrafi dostrzegać problemy oraz wyjaśniać procesy gospodarcze, w tym finansowe w skali lokalnej, narodowej oraz globalnej a także funkcjonowanie podmiotów gospodarczych w otoczeniu społecznym. Realizację tych efektów zapewnia m.in. moduł podstawy ekonomii, finanse, rachunkowość, analiza finansowa, zarządzanie, finanse publiczne, podstawy prawa gospodarczego, podstawy prawa z elementami prawa cywilnego. Absolwent kierunku *Finanse i rachunkowość* zna podstawowe metody gromadzenia, przetwarzania danych pozwalających opisywać struktury i instytucje społeczno-gospodarcze. Moduły realizujące owe efekty to m.in. matematyka, statystyka, ekonometria i prognozowanie. Realizację efektów kształcenia w zakresie profilu praktycznego, dalszej edukacji czy działalności badawczej gwarantuje moduł seminarium dyplomowe, praktyka zawodowa, praktyka zawodowa-dyplomowa, proseminarium czy przedmiot Inicjowanie i prowadzenie działalności gospodarczej.

Efekty kształcenia przewidują także zdobywanie przez studentów znajomości języka obcego na poziomie niezbędnym dla prowadzenia badań naukowych oraz wymaganym na rynku pracy. Na uwagę zasługują również moduły związane ściśle z kształtowaniem kompetencji społecznych w odniesieniu do otoczenia społecznego: „Podstawy filozofii i etyki”, „Podstawy socjologii”, „Podstawy psychologii”, „Komunikacja interpersonalna”. Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały sformułowane w sposób jasny i powinny być zrozumiałe, zarówno dla studentów, jak i pracodawców. Dla sformułowania efektów kształcenia zastosowano terminologię odpowiadającą dziedzinom i dyscyplinom nauki właściwym dla ocenianego kierunku studiów.

Efekty kształcenia dla studiów prowadzonych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych są identyczne.

Wiedza i umiejętności kształtowane w ramach programu nauczania pozwalają na przygotowanie absolwentów do ubiegania się o kilka rodzajów certyfikatów, w szczególności związanych z umiejętnościami informatycznymi. Studenci mają możliwość korzystania podczas zajęć dydaktycznych z podstawowego (MS Office), jak i ze specjalistycznego oprogramowania wykorzystywanego w branży (np. Symfonia Handel, Symfonia Sage, Płatnik, Gretl, Else Imperial, Asystent CRM, Aris Express).

Program studiów oferuje kilka specjalności odpowiadających na aktualne wyzwania i potrzeby branżowego rynku pracy. Są to: „bankowość i innowacje finansowe”, „finanse i doradztwo podatkowe”, „rachunkowość i finanse przedsiębiorstw”, „prawo i finanse w praktyce”, „menedżer finansowy”, „International Business”. Uwagi i propozycje składane przez interesariuszy zewnętrznych miały wpływ na uruchomienie tych specjalności.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Koncepcja kształcenia na kierunku *Finanse i rachunkowość* na profilu praktycznym jest dobrze osadzona w misji i strategii Szkoły, wpisuje się w projekty strategiczne strategii, także politykę zapewnienia jakości kształcenia, właściwie eksponuje wątki praktyczne oraz uwzględnia wymagania i oczekiwania podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego. Dostrzega się także istotny udział w opracowaniu koncepcji interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Analiza i ocena wynikającego z koncepcji kształcenia programu kształcenia pozwala

wskazać takie jego składniki, które można uznać za oryginalne i nowatorskie. Dotyczy to zwłaszcza dywersyfikacji specjalności, które uwzględniają najnowsze tendencje w zakresie finansów i rachunkowości starając się sprostać oczekiwaniom współczesnego rynku pracy, wyposażenia absolwentów w umiejętności informatyczne, czy wykorzystania doświadczeń międzynarodowych podporządkowanych praktyczności studiów oraz powiązania praktyk z pracą dyplomową.

Kierunek kształcenia *Finanse i rachunkowość* został przyporządkowany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny naukowej finanse, jako dyscypliny wiodącej oraz do dyscypliny naukowej ekonomia i nauk o zarządzaniu, jako dyscyplin pokrewnych. Z informacji zawartych w zintegrowanym systemie informacji o nauce i szkolnictwie wyższym – POLON (dostęp w dniu 14.06. 2017r.) wynika, iż Uczelnia przyporządkowała ten kierunek na studiach I stopnia do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny finanse. Kwestia ta wymaga wyjaśnienia.

Łączenie dydaktyki i badań ma na celu zapewnienie studentom aktualnej wiedzy na najwyższym poziomie. Pracownicy prowadzą badania naukowe, których wyniki wykorzystują w procesie dydaktycznym. Wydział posiada kategorię naukową B.

Efekty kształcenia zostały określone zgodnie z obowiązującymi przepisami, są spójne i przejrzyste.

Dobre praktyki

- Bezpośredni wpływ pracodawców na ofertę nowych specjalności oraz udział w procesie dydaktycznym przyjmujący różne formy (m.in. prowadzenie zajęć, wizyty studyjne).

Zalecenia

- Wyjaśnienia wymaga przyporządkowanie kierunku *Finanse i rachunkowość* do dziedzin i dyscyplin naukowych.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.1 Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

2.2 Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3 Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Na ocenianym kierunku studiów jednostka prowadzi studia I stopnia w formie studiów stacjonarnych (2020 godzin) i niestacjonarnych (1552/1564 godzin). Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana w cyklu kształcenia na studiach pierwszego stopnia wynosi od 182 do 188.

Programy studiów zostały przyjęte Uchwałą nr 28/2016 Rady Wydziału Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu z dnia 18.05.2016 w sprawie zatwierdzenia programu studiów I stopnia dla kierunku *Finanse i rachunkowość* o profilu praktycznym nabór letni na r. ak. 2016/2017.

Plan studiów I stopnia posiada konstrukcję opartą na wyodrębnionych modułach kształcenia ogólnego: 210 godzin (niestacjonarne: 210 godzin), podstawowego: 364 godziny (niestacjonarne: 262 godziny), kierunkowego: 612 godzin (niestacjonarne: 392 godziny),

specjalnościowego (wspólnego dla wszystkich specjalności): 566 godzin (niestacjonarne: 558 godzin) oraz modułu dla poszczególnych specjalności: 270 godzin (niestacjonarne: 130 godzin) – wyjątkiem jest specjalność International Business: 216 godzin (niestacjonarne: 142 godziny). W module wspólnym dla wszystkich specjalności realizowane są: seminarium dyplomowe w wymiarze 50 godzin (studia niestacjonarne: 42 godziny), praktyka zawodowa (8 tygodni), praktyka zawodowa-dyplomowa (4 tygodnie), proseminarium oraz przedmioty: inicjowanie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej, WDW(wykład do wyboru) - spośród czterech w wymiarze 10 godzin realizowany w całości w formie E-learning. Poszczególne przedmioty kształcenia ogólnego realizowane są na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych w wymiarze 8, 10, 12, 14, 90 godzin. Przedmioty modułu kształcenia podstawowego na studiach stacjonarnych realizowane są w wymiarze 24, 28, 32, 40, 44, 46, 60 godzin (studia niestacjonarne: 12, 22, 28, 30, 32, 34, 40 godzin); kształcenia kierunkowego: wymiar 20, 32, 40, 45, 50, 60, 65, 70, 100 godzin (niestacjonarne: 12, 22, 24, 28, 32, 44, 52, 70 godzin); specjalnościowe wspólne dla wszystkich specjalności mają na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych ten sam wymiar: 10, 16, 50, 160, 320 godzin; przedmioty dla poszczególnych specjalności są realizowane w wymiarze 20, 24, 30, 32, 40 50, 60, 70 (niestacjonarne: 10, 12, 14, 18, 22, 28, 36, 42). Wymiar przedmiotów tego modułu na specjalności International Business to 36 godzin (niestacjonarne: 22, 24 godziny).

Seminarium dyplomowe realizowane jest od 4 semestru przez trzy kolejne semestry - w łącznym wymiarze 50 godzin (42 na studiach niestacjonarnych), „praktyka zawodowa” (8 tygodni, 320 godzin) jest zaliczana w 6 semestrze, „praktyka zawodowa-dyplomowa” (4 tygodnie, 160 godzin) jest zaliczana w 5 semestrze. Nauka języka obcego prowadzona jest przez dwa pierwsze semestry, w łącznym wymiarze 90 godzin na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, przy czym w formie e-learningu realizowane jest aż 40 godzin i to budzi wątpliwości. Przyjęte w planie studiów wymiary godzin w odniesieniu do pozostałych poszczególnych przedmiotów oraz modułów pozwalają na realizację założonych efektów kształcenia. Sekwencja zajęć jest prawidłowa. W semestrach pierwszym, drugim i trzecim realizowana jest większość przedmiotów kształcenia ogólnego, podstawowego i kierunkowego. Zachowane jest właściwe następstwo poszczególnych przedmiotów. Od semestru trzeciego wprowadzane są przedmioty specjalnościowe wspólne dla wszystkich specjalności oraz przedmioty odrębne specjalnościowe. Poza ofertą specjalności realizowane są przedmioty do wyboru (jeden wykład 10 godzinny w semestrze piątym), prowadzony w całości w formie e-learningu, w tym również przedmiotów w języku obcym (brak informacji na temat uruchomionych wykładów).

Na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia dla naboru z roku 2014/2015 uruchomiono (po jednej grupie) specjalność rachunkowość i finanse przedsiębiorstw. Dla naboru z roku 2015/2016 uruchomiono na studiach stacjonarnych specjalność rachunkowość i finanse przedsiębiorstw natomiast na studiach niestacjonarnych pięć specjalności: bankowość i innowacje finansowe, finanse i doradztwo podatkowe, International Business, prawo i finanse w praktyce, rachunkowość i finanse Przedsiębiorstw (wszystkie specjalności po jednej grupie). Dla naboru z roku 2016/2017 uruchomiono na studiach stacjonarnych specjalność rachunkowość i finanse przedsiębiorstw natomiast na studiach niestacjonarnych bankowość i innowacje finansowe oraz rachunkowość i finanse przedsiębiorstw (po jednej grupie).

Zajęcia realizowane są z zastosowaniem zróżnicowanych form dydaktycznych (wykład wsparty prezentacją multimedialną, wykład problemowy lub konwersatoryjny, metoda przypadków, dyskusja dydaktyczna, filmy, animacje i symulacje, burza mózgów, metody programowania z użyciem komputera, projekty, debata oksfordzka, quizy, zadania do rozwiązania via platforma Moodle, E-learning).

Struktura form zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia jest w zasadzie właściwa z punktu widzenia możliwości realizacji efektów kształcenia w zakresie

umiejętności i kompetencji społecznych. Dobór treści i metod kształcenia jest dostosowany do profilu praktycznego, w tym również programy oferowanych specjalności.

Liczebność grup studenckich – poza seminariami dyplomowymi (max 20 osób) nie jest regulowana przez przepisy uczelniane. Liczebność grup seminaryjnych należy uznać za zbyt wysoką i za nieodpowiednio skorelowaną z formą zajęć dydaktycznych, niesprzysługającą realizacji przewidzianych efektów kształcenia.

Harmonogram zajęć na studiach stacjonarnych przewiduje ich realizację od poniedziałku do piątku w g. 8:15-21:30, jednakże zdarzają się również zajęcia w niedzielę: w obecnym semestrze 6-krotnie zaplanowano zajęcia w niedzielę nawet w g. 18:20-19:30 (Podstawy socjologii) bądź w g. 20:00-21:30 (Wychowanie fizyczne). Planowanie zajęć tak późno nie pozwala na zachowanie zasad higieny pracy natomiast na studiach stacjonarnych nie powinno się planować zajęć w weekend. Zajęcia z poszczególnych przedmiotów realizowane są w większości w blokach dwugodzinnych. Pomiędzy zajęciami są zachowane odpowiednie przerwy. Zajęcia na studiach niestacjonarnych odbywają się w ramach zjazdów sobotnio-niedzielnich i trwają od godziny 8: 15 bądź 8: 00 do maksymalnie godziny 19:50. Nie stwierdzono występowania dużej kumulacji godzin zajęć z jednego przedmiotu.

Na ocenianym kierunku studiów prowadzone są zajęcia z zastosowaniem metod i technik kształcenia na odległość w pełnej postaci, czyli E-learningu. Dotyczy to przedmiotów podstawy filozofii i etyki, podstawy socjologii, podstawy psychologii oraz przedmiotów do wyboru (WDW) - w ich pełnym wymiarze na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. W pozostałych przypadkach tj. Języka obcego i przedmiotu Zarządzanie, forma E-learningu powiązana jest z formą zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów (z wyraźną przewagą E-learningu).

Plany studiów i struktura punktów ECTS podporządkowana jest nakładom pracy niezbędnym dla osiągnięcia przez studenta zakładanych efektów kształcenia. Przyjęto, że średni nakład pracy studenta niezbędny do osiągnięcia 1 ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy. Czas przewidziany na realizację programu studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS został przyporządkowany do całego programu, a w jego ramach do modułów kształcenia i przedmiotów. Struktura punktów ECTS stwarza możliwość osiągnięcia zakładanych efektów i treści kształcenia.

Studia I stopnia trwają 3 lata (6 semestrów) i realizowane są w łącznym wymiarze 2020 (1552/1564 na studiach niestacjonarnych) godzin zajęć dydaktycznych. Program kształcenia przewiduje dla tych studiów łącznie od 182 do 188 punktów ECTS. Na zajęcia prowadzone w z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów przypada 91 punktów ECTS czyli 50% ogółu punktów (niestacjonarne: 67 czyli ponad 37% ogółu punktów); modułom związanym z praktycznym przygotowaniem zawodowym przypisano 119,5 punktów ECTS czyli 60% ogółu ECTS (jest to zgodne z wymaganiami, aby przedmioty tego typu stanowiły minimum 50% ogółu zajęć); modułom/ przedmiotom do wyboru – 75 punktów ECTS, tj. 40% ogółu ECTS.

Kalkulacja nakładu pracy studenta mierzonego liczbą punktów ECTS uwzględnia nakład dla zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela i studenta obejmując uczestnictwo w samych zajęciach, jak i konsultacjach a dla pracy własnej studenta, w szczególności: przygotowanie do zajęć, zaliczeń, egzaminów, sporządzanie projektów, przygotowanie pracy dyplomowej. Szczegółowe informacje o nakładzie pracy niezbędnym do realizacji efektów kształcenia w odniesieniu do każdego przedmiotu ujęte zostały w sylabusach. Natomiast w przypadku przedmiotów prowadzonych w części lub w całości w formie e-learningu nakład pracy studenta obejmuje studia literaturowe, korzystanie z prezentacji zamieszczonych na platformie Moodle oraz rozwiązywanie zadań testowych i udział w dyskusji via platforma Moodle.

Treści programowe zostały przedstawione w sylabusach przygotowanych dla wszystkich przedmiotów ujętych w programie kształcenia ocenianego kierunku studiów. Zostały one w szczególności opracowane dla języka obcego, praktyk zawodowych i praktyk zawodowych-dyplomowych. Treści programowe nie zostały ujęte odrębnie dla wykładów i ćwiczeń. Zakres szczegółowości treści programowych jest właściwy – podają one po kilka kluczowych zagadnień, zakres literatury oraz sposób i skalę oceniania. Są one spójne z efektami przedmiotowymi kształcenia podanymi również w sylabusie i poprzez niepowiązane z kierunkowymi efektami kształcenia. Treści programowe, wsparte wskazaną studentom literaturą podstawową i uzupełniającą, odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy oraz przedmiotowi badań prowadzonych w obszarze wiedzy, dziedzinie nauki i dyscyplinie naukowej, do których odnoszą się efekty kształcenia. Treści programowe odpowiadają także w większości badaniom naukowym prowadzonym przez pracowników realizujących zajęcia na ocenianym kierunku studiów oraz doświadczeniu praktycznemu wykładowców. Zakres ujętych w programie kształcenia treści programowych jest odpowiednio kompleksowy z punktu widzenia założonych efektów kształcenia.

Stosowane na ocenianym kierunku studiów metody kształcenia określone zostały w sylabusach przedmiotów. Sylabus danego przedmiotu obejmuje łącznie stosowane w ramach przedmiotu formy zajęć: wykłady, ćwiczenia, konwersatoria, laboratoria. Na ocenianym kierunku studiów stosowany jest odpowiednio szeroki zakres metod dydaktycznych. Uwzględniają one w szczególności konieczność przygotowania się studenta do zajęć dydaktycznych przez gromadzenie materiałów i danych źródłowych, studia literatury przedmiotu i innych zasobów wiedzy, przygotowanie projektów i pozostałych opracowań własnych. Natomiast w ramach zajęć wykładowych i ćwiczeniowych stosowane są oprócz metod tradycyjnych także takie, które aktywizują studentów – dyskusja, analiza studiów przypadku, prezentacje, debata oksfordzka, gra symulacyjna, dyskusja dydaktyczna, filmy i animacje, symulacje, zadania testowe i quizy via platforma Moodle itp. Studenci studiów pierwszego stopnia uzyskują przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy, dalszej edukacji oraz prowadzenia badań naukowych. Ma to miejsce w szczególności w ramach takich przedmiotów, jak: statystyka, ekonometria i prognozowanie, matematyka finansowa, analiza finansowa, proseminarium, seminarium dyplomowe. Przegląd sylabusów i hospitacje zajęć /analiza pytań egzaminacyjnych przeprowadzone w trakcie wizytacji Zespołu oceniającego wskazują na w zasadzie prawidłowe dostosowanie metod dydaktycznych do charakteru poszczególnych przedmiotów umożliwiające osiągnięcie zamierzonych efektów kształcenia.

Studenci mają możliwość korzystania z form indywidualizacji toku studiów: indywidualnego toku studiów (ITS) oraz indywidualnego programu studiów (IPS). Uwzględnia to różnorodność studentów i ich indywidualne potrzeby i możliwości, w szczególności osób niepełnosprawnych. Z IPS mogą korzystać studenci szczególnie uzdolnieni i wyróżniający się bardzo dobrymi wynikami w nauce. Natomiast ITS przeznaczony jest dla osób, które ze względu na stan zdrowia, sytuację losową bądź opiekę nad osobą niepełnosprawną nie mogą regularnie uczestniczyć w zajęciach. Program ITS jest przyznany również studentom, którzy zostali przyjęci na studia w wyniku procedury potwierdzania efektów uczenia się (Regulamin studiów, par. 5). Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia zostały określone w Uchwale Konwentu WSB nr 65/2015 z dnia 30 czerwca 2015 r. Indywidualne predyspozycje i zainteresowania badawcze studentów mogą być realizowane poprzez wybór seminariów dyplomowych oraz udział w pracach kół naukowych. Studenci otrzymują wsparcie od pracowników naukowych przy przygotowywaniu referatów na konferencje naukowe i pisanie artykułów naukowych.

Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do wykładowców poza zajęciami w ramach konsultacji bądź innych form bezpośrednich kontaktów (opieka promotora). Pozwala to

na wspieranie indywidualnego rozwoju studentów, zachęcanie ich do aktywności i rozwiązywanie problemów, na jakie natrafiają w trakcie studiów.

W opinii studentów, liczebność grup zajęciowych jest odpowiednia, co oznacza, że na zajęciach teoretycznych mają oni możliwość aktywnego uczestnictwa, natomiast w przypadku zajęć praktycznych, wykonują oni zadane czynności samodzielnie, szczególnie dotyczy to pracy z wykorzystaniem specjalistycznych programów komputerowych służących do księgowości i rozliczeń. W ocenie studentów, nauczyciele akademicy prezentują elastyczne podejście do kształcenia i w czasie zajęć na bieżąco reagują na pomysły i potrzeby studentów oraz wyjaśniają zagadnienia sprawiające im trudność. Dodatkowo, zdaniem studentów, nauczyciele akademicy prawidłowo diagnozują potrzeby grupy i dostosowują do nich metody kształcenia. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom studentów włączają oni również dodatkowe tematy do realizowanych zajęć. W dalszej kolejności, zdaniem studentów, nauczyciele akademicy motywują ich do samodzielnej pracy własnej po zajęciach np. poprzez polecenia przygotowywania esejów zaliczeniowych, wykonywania projektów lub wzięcie udziału w symulacjach giełdowych.

Studenci wyrazili swoje zadowolenie z powodu stosowania przez nauczycieli akademickich w większości praktycznych metod kształcenia. W ich ocenie, nauczyciele akademicy często omawiają w czasie zajęć sytuacje, z którymi zetknęli się w czasie swojej pracy. Studenci dostrzegają, że uczestniczą w zajęciach prowadzonych w większości przez osoby czynne zawodowo. Ich zdaniem, kształcenie praktyczne odbywa się w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej.

Studenci stacjonarni uczestniczą w zajęciach przez 3 dni w tygodniu, natomiast studenci niestacjonarni odbywają zajęcia w czasie, co dwutygodniowych zjazdów, w soboty i w niedziele. Przyczyną takiej organizacji zajęć jest chęć umożliwienia studentom łączenia nauki z pracą zawodową. Studenci nie zgłosili uwag dotyczących występowania długich przerw pomiędzy zajęciami. W ich ocenie, plan zajęć oraz plan zjazdów podawany jest do ich wiadomości z odpowiednim wyprzedzeniem przed rozpoczęciem roku akademickiego i nie ulega częstym zmianom. W przypadku rzadko występujących potrzeb odwołania zajęć, studenci są o tym informowani z odpowiednim wyprzedzeniem, za pośrednictwem wiadomości mailowych oraz SMS-owych.

Studenci mają obowiązek odbycia obowiązkowych, trzymiesięcznych praktyk zawodowych. W ich opinii, organizacja praktyk zawodowych, w tym liczba godzin, jest prawidłowa i pozwala im na uzyskanie umiejętności przydatnych w przyszłej pracy zawodowej. Studenci mają możliwość skorzystania z oferty podmiotów stale współpracujących z Wydziałem w ramach praktyk. Istnieje również możliwość odbywania praktyki w podmiotach spoza listy, po wcześniejszym uzyskaniu skierowania. Rozwiązanie to umożliwia Wydziałowi zweryfikowanie, czy wybór studenta pozwoli mu osiągnąć zakładane efekty kształcenia. Zaliczenie praktyki następuje na podstawie dzienniczka praktyk zawierającego sprawozdanie z przebiegu praktyki. Tylko jeden student obecny na spotkaniu z ZO PKA uzyskał zaliczenie po realizacji trzymiesięcznej praktyki. Pozostali studenci uzyskali zaliczenie praktyki ze względu na zatrudnienie odpowiadające programowi praktyk. Ponadto, pracownicy Biura Karier wskazali, że Wydział wskazuje studentom konieczność odbywania połowy wymiaru praktyki w przypadku, gdy wykonywana praca nie jest zbieżna ze studiowanym kierunkiem.

W ocenie eksperta ds. pracodawców dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia potrzeby rynku pracy. Proces doboru treści programowych uwzględnia udział przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, wykorzystuje analizy rynku pracy, a w proces dydaktyczny angażowanych jest wielu praktyków. Stosowane, według informacji zawartych w sylabusach poszczególnych przedmiotów, metody kształcenia uwzględniają wykorzystanie form

aktywizujących studentów (m.in. obejmują one ćwiczenia, ćwiczenia terenowe, studia przypadków, laboratoria, projekty – zarówno indywidualne, jak i grupowe). Metody aktywizujące stosowane na zajęciach praktycznych (np. metody problemowe, studia przypadków, metody sytuacyjne, prowadzenie negocjacji, gry dydaktyczne, różne formy dyskusji dydaktycznej, projekty czy metody eksponujące) pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia w obszarze umiejętności oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy.

2.2.

Proces weryfikacji osiągania przez studentów zakładanych efektów kształcenia obejmuje ocenę bieżących postępów studentów w nauce, ocenę przebiegu i efektów praktyk zawodowych oraz praktyk zawodowych-dyplomowych, ocenę rezultatów procesu dyplomowania oraz weryfikację absolwentów przez rynek przy pomocy corocznego monitoringu losów absolwentów: *Badanie absolwentów WSB w Toruniu – potrzeby pracodawców* - w ramach BAM. *Regulamin studiów* określa ogólne warunki i zasady związane z oceną i zaliczaniem przedmiotów, semestrów i całych studiów. Określa ramy organizacyjne przebiegu studiów, wprowadza skalę ocen, określa prawa i obowiązki studenta w zakresie weryfikacji efektów kształcenia. Regulacje te są zgodne z powszechnie obowiązującymi w krajowym szkolnictwie wyższym i stanowią właściwą podstawę do sprawdzania i oceniania postępów studentów w uczeniu się.

Bardziej szczegółowe regulacje dotyczące weryfikacji realizacji efektów kształcenia zawarte są w aktach wewnętrznych. Są to w szczególności Regulamin studiów, Procedura uzyskiwania tytułu zawodowego licencjata i inżyniera studiach I stopnia w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu – wersja 1.4 z dnia 10 lutego 2016 r. (Zarządzenie nr 15/2015 Rektora Wyższej Szkoły Bankowej z dnia 16 maja 2015 r. w sprawie wprowadzenia Procedury uzyskiwania tytułu zawodowego licencjata i inżyniera na studiach I stopnia w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu), w tym zwłaszcza opracowanie stanowiące załącznik do wskazanego dokumentu: Wytyczne do pisania pracy dyplomowej na studiach pierwszego stopnia. Poprawność sylabusów poszczególnych przedmiotów ocenia menedżer kierunku z zespołem dydaktycznym i Pełnomocnikiem Rektora ds. metodyki kształcenia.

Sposoby i kryteria oceniania realizacji zakładanych efektów kształcenia odnoszące się do poszczególnych przedmiotów podane są w ich sylabusach. Studenci mogą się z nimi zapoznać poprzez system Extranetu (platforma Moodle) a dodatkowo są o nich informowani na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu. Sposoby i kryteria oceny zostały sformułowane łącznie dla poszczególnych form dydaktycznych stosowanych w ramach przedmiotów. Dobór tych form jest prawidłowy, gdyż uwzględnia specyfikę przedmiotów. Najczęściej stosowane są okresowe prace kontrolne w formie kolokwii, referatów, projektów, esejów, prezentacji, raportów, analiz studiów przypadku. Egzaminy przeprowadzane są w formie ustnej bądź pisemnej, z przewagą tej ostatniej. Prace zaliczeniowe są dokumentowane w formie papierowej przez prowadzących zajęcia przez cały cykl kształcenia. Wyniki zaliczeń i egzaminów są wprowadzane do protokołów w systemie Extranetu. W systemie Extranetu sporządzane są również karty okresowych osiągnięć studenta. Dokonuje się także bieżącej oceny aktywności studenta na zajęciach. Zmierzają przy tym do zapewnienia weryfikacji wszystkich zakresów efektów kształcenia, tj. wiedzy, umiejętności i kompetencji. W ramach każdego z przedmiotów stosowane są komplementarne metody sprawdzania realizacji efektów kształcenia, uwzględniające ujęte w efektach elementy wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych są dobrane trafnie i pozwalają na skuteczną ich weryfikację. Warto także podkreślić różnorodność metod weryfikacji osiąganych efektów – zarówno w ramach

poszczególnych przedmiotów (szczególnie tych związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym), jak też w ogólnej puli wszystkich przedmiotów.

W kontekście oceny i ewaluacji programu studiów zagadnieniem wymagającym uwagi jest monitoring losów absolwentów. Obecnie monitoring ten nie jest skutecznie wykorzystywany w procesie oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez absolwentów ocenianego kierunku efektów kształcenia, ograniczając się do informacji i danych na wysokim poziomie ogólności. Ponadto badania ilościowe realizowane na poziomie centralnym warto uzupełnić badaniami o charakterze jakościowym (np. z wykorzystaniem techniki zogniskowanego wywiadu grupowego) z udziałem absolwentów kierunku. Pozwoliłoby to nie tylko na uzyskanie bardziej precyzyjnych informacji na potrzeby ewentualnych modyfikacji programu studiów, ale także pozwoliłoby na podtrzymywanie relacji z absolwentami.

Analiza struktury ocen z sesji zimowej roku akademickiego 2016/2017 pozwala uznać rozkład ocen za prawidłowy.

W ocenie eksperta ds. pracodawców programy studiów stacjonarnych i niestacjonarnych obejmują moduły zajęć powiązane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze powyżej 50% ogólnej liczby punktów ECTS.

Założone i realizowane dla zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym formy kształcenia odbywają się w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej związanej z ocenianym kierunkiem. W znacznej mierze zajęcia te są prowadzone przez pracowników dydaktycznych posiadających aktualne doświadczenie zawodowe zgodne z zakresem prowadzonych zajęć, które zostało zdobyte poza uczelnią.

Wydział określił efekty kształcenia dla praktyk zawodowych w sposób prawidłowy. Założone efekty kształcenia przypisane poszczególnym komponentom (wiedza, umiejętności, kompetencje) są możliwe do osiągnięcia w założonym czasie trwania praktyk. Przyporządkowana punktacja ECTS oraz sylabusy dla praktyk są opracowane rzetelnie i szczegółowo. Również wymiar czasowy praktyk został prawidłowo określony (320 godzin praktyki zawodowej i 160 godzin związanych z praktyką dyplomową, łącznie 18 punktów ECTS) – dotyczy to zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Rekomenduje się natomiast w miejsce zaliczenia wprowadzenie oceny z praktyk, aby podkreślić profil praktyczny studiów i rangę tego przedmiotu. Za organizację praktyk odpowiedzialne jest Biuro Karier, natomiast od bieżącego roku akademickiego merytorycznym koordynatorem praktyk jest menedżer kierunku, który odpowiada m.in. za zaliczanie praktyk zawodowych studentom. Rozwiązania te należy ocenić bardzo pozytywnie.

Student ma także możliwość zorganizowania praktyki indywidualnie oraz zaliczania praktyki na podstawie pracy zawodowej (korzysta z tej możliwości zdecydowana większość studentów).

Wzory dokumentów przygotowane na potrzeby realizacji i zaliczania praktyk stanowią wzory dedykowane dla kierunku. Pozytywnie należy ocenić zaświadczenie wypełniane przez pracodawcę, które nie tylko odnosi się do poszczególnych efektów kształcenia, ale zawiera także skalę pozwalającą na ocenę osiągnięcia przez studenta poszczególnych efektów.

Pozytywnie na temat zasad zaliczania, jak też organizacji praktyk wypowiadali się w trakcie wizytacji studenci. Działania w zakresie kontroli praktyk nie mają charakteru formalnego i nie są dokumentowane. Należy natomiast zauważyć, że wielu studentów ocenianego kierunku zalicza praktyki na podstawie pracy zawodowej, a dokumentacja przedstawiana na potrzeby zaliczenia pozwala na skuteczną weryfikację uzyskanych w ten sposób efektów kształcenia założonych dla praktyki zawodowej w programie studiów.

Ewaluacja praktyk zawodowych opiera się tylko na analizie sprawozdań i rozmowach ze studentami, nie są opracowywane np. raporty z ankietyzacji.

Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia sformułowane zarówno dla praktyk zawodowych, jak też pozostałych przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym są adekwatne do założonych efektów kształcenia, umożliwiając skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia ich osiągnięcia. W toku praktyk zawodowych sposobem sprawdzenia jest dokumentacja praktyk oraz obserwacja wykonywanej pracy. Dokumentowanie przebiegu praktyk opiera się na wzorach kilku dokumentów, spełniających wymagania profilu praktycznego i pozwalających na rzetelną ocenę osiąganych efektów kształcenia. Osobnym zagadnieniem jest jednak kwestia praktyki dyplomowej - w szczególności dotyczy to formy indywidualnej, która nie pozwala na osiąganie niektórych efektów kształcenia, np. z zakresu kompetencji społecznych, które wymieniono w sylabusach.

Studenci ocenianego kierunku przygotowują pracę dyplomową. Zgodnie z Wytycznymi do pisania pracy dyplomowej na studiach pierwszego stopnia, praca powstaje w studenckich zespołach 2-4 osobowych a jej celem jest nabycie określonych umiejętności i kompetencji (tworzenie zespołu, dyskusja, podział ról, postępowanie etyczne). Praca stanowi opis i rozwiązanie konkretnego problemu, może przybrać formę pracy pisemnej, opublikowanego artykułu, pracy projektowej, musi pozostawać w ścisłym związku z kierunkiem studiów i powinna mieć związek z praktyką. Praca może mieć charakter aplikacyjny, projektowy, oceniający praktykę w świetle teorii.

Tematyka prac dyplomowych zawiera się w kanonie kierunku *Finanse i rachunkowość* i dotyczy m.in. analizy płynności finansowej, form opodatkowania, sprawozdawczości finansowej, form finansowania działalności gospodarczej, oceny zdolności kredytowej, zarządzania kapitałem obrotowym, oceny rentowności, oceny wyniku finansowego.

Uczelnia dokonuje w odniesieniu do wszystkich prac dyplomowych sprawdzania stopnia ich samodzielności za pomocą systemu antyplagiatowego. W Uczelni obowiązuje Kodeks honorowy Studenta.

Zdaniem studentów, kryteria zaliczenia kursów są podawane do ich wiadomości na pierwszych zajęciach i są zawsze zbieżne z kryteriami określonymi w sylabusach. Studenci potwierdzili, że nie zdarzają się sytuacje, w których zakres pytań egzaminacyjnych przekraczałby zakres ustalonego wcześniej materiału. Natomiast ich zdaniem, egzaminy rzetelnie i kompleksowo sprawdzają wiedzę i wymagane umiejętności.

Formy egzaminów, do których przystępują, w opinii studentów, są odpowiednio dostosowane do treści kształcenia. Terminy egzaminów są ustalane w porozumieniu ze studentami. Występują sytuację, w których studenci zdają kilka egzaminów jednego dnia, jednak godzą się oni na to, aby nie przyjeżdżać kilka razy na Wydział w ciągu tygodnia. W odczuciu studentów, otrzymują oni wyniki egzaminów bez konieczności długiego oczekiwania. Po każdym egzaminie mają oni zapewnioną możliwość zapoznania się ze swoją pracą i uzyskania uzasadnienia przyznanej oceny, w tym przede wszystkim oceny negatywnej. Studenci nie dostrzegają również przykładów nieobiektywnego podejścia do oceniania ze strony nauczycieli akademickich, nawet w przypadku egzaminów ustnych. Ponadto, w ich opinii, nauczyciele akademicy, podejmują odpowiednie działania mające na celu wyeliminowanie nieetycznych zachowań w czasie egzaminów. Wpływ na to ma przede wszystkim sposób organizacji egzaminów, zapewniający studentom komfort pracy z jednoczesnym uniemożliwieniem porozumiewania się.

Z rozmowy z Pełnomocnikiem Rektora ds. osób niepełnosprawnych wynika, że studenci niepełnosprawni mogą liczyć na dostosowanie formy egzaminu do swoich potrzeb lub na wydłużenie czasu na jego rozwiązanie.

Tryb i warunki rekrutacji kandydatów na studia określają uchwały Konwentu podejmowane na dany rok akademicki w roku poprzednim (Uchwała nr 44/2016 Konwentu Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie zmiany warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe na rok akademicki 2016/2017 w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu). Rekrutacja kandydatów odbywa się w również w trybie rekrutacji letniej. Kwalifikacja na studia stacjonarne i niestacjonarne pierwszego stopnia dokonywana jest jedynie na podstawie złożenia wymaganych dokumentów przez absolwentów szkół średnich. Tryb rekrutacji nie przewiduje jakiegokolwiek selekcji kandydatów. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza szkolnictwem wyższym umożliwiają identyfikację tych efektów oraz ich uznanie za odpowiadające efektom kształcenia przewidzianym w programie studiów.

Regulacje dotyczące zaliczania poszczególnych etapów studiów przewidują, że wszystkie przedmioty ujęte w planie studiów kończą się wystawieniem oceny potwierdzającej uzyskanie efektów kształcenia. Wszystkie przedmioty mają przypisane punkty ECTS. Zaliczanie etapów studiów dokonywane jest z zastosowaniem punktów ECTS. Podstawowym okresem zaliczeniowym jest semestr. Zaliczenie każdego semestru wymaga uzyskania 30 punktów ECTS. Brak zaliczenia semestru umożliwia wpisanie warunkowe na kolejny semestr z ustaleniem terminu jego spełnienia.

Zasady dyplomowania określone są w Regulaminie studiów, Procedurze uzyskiwania tytułu zawodowego licencjata i inżyniera studiach I stopnia w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu – wersja 1.4 z dnia 10 lutego 2016 r. (Zarządzenie nr 15/2015 Rektora Wyższej Szkoły Bankowej z dnia 16 maja 2015 r. w sprawie wprowadzenia Procedury uzyskiwania tytułu zawodowego licencjata i inżyniera na studiach I stopnia w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu).

Studenci studiów I stopnia przygotowują pod kierunkiem promotora prace w zespołach 2-4 osobowych, student ma możliwość dokonania wyboru seminarium i promotora, zapisy odbywają się drogą elektroniczną, decyduje kolejność zgłoszeń. Uzyskanie pozytywnej oceny pracy dyplomowej od promotora i recenzenta jest poświadczeniem realizacji przez studenta związanych z nią efektów kształcenia. Ostatnim etapem weryfikacji efektów kształcenia jest egzamin dyplomowy. Do egzaminu dyplomowego może być dopuszczony student, który uzyskał zaliczenie przedmiotów ujętych w planie studiów, w tym praktyk zawodowych oraz przygotował pozytywnie ocenioną pracę dyplomową. Wymagania egzaminacyjne ustalane są przez Radę Wydziału i podawane do wiadomości studentów na stronie internetowej jednostki (Extranet). Studenci studiów I stopnia na egzaminie dyplomowym dokonują losowania dwóch pytań z zakresu przedmiotów kierunkowych oraz jednego z obszaru specjalnościowych.

Ostateczny wynik ze studiów wyliczany jest, jako suma 0,6 średniej ważonej ocen uzyskanych ze wszystkich przedmiotów, 0,2 średniej arytmetycznej ocen pracy i 0,2 średniej ocen z egzaminu dyplomowego.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza szkolnictwem wyższym określa Uchwała nr 65/2015 Konwentu Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu z dnia 30 czerwca 2015 r. w sprawie regulaminu potwierdzania efektów uczenia się w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu, oraz Regulamin studiów (par 5), który stwierdza, że: studenci przyjęci na studia w wyniku potwierdzanie efektów uczenia się, odbywają studia w ramach Indywidualnego toku studiów (ITS) i pod opieką naukową. W wyniku potwierdzania efektów uczenia się w zakresie odpowiadającym efektom kształcenia na danym kierunku, można zaliczyć studentowi nie więcej niż 50% punktów ECTS przypisanych do programu określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia. Liczba studentów przyjętych na studia w wyniku potwierdzania efektów uczenia się nie może być większa niż 20% ogólnej liczby studentów na danym kierunku.

W opinii studentów studenci pierwszych lat studiów wyrazili swoje zadowolenie z organizacji procesu rekrutacji na studia. Docenili oni przede wszystkim przejrzystość i dostępność informacji o procesie rekrutacji i jego wynikach.

Kryterium rekrutacji na studia jest zdany egzamin maturalny. Wydział przyjmuje kandydatów według kolejności zgłoszeń. Zdaniem studentów, Wydział przyjmuje na oceniany kierunek studiów odpowiednią liczbę studentów w stosunku do swojego potencjału dydaktycznego, przez co nie występuje problem ze zbyt licznymi grupami zajęciowymi lub problemy z dostępem dla studentów do infrastruktury dydaktycznej lub badawczej.

Studenci przygotowują pracę dyplomową w grupach 2-4 osobowych z zachowaniem wymogu wyodrębnienia zakresu pracy poszczególnych członków grupy. Rozwiązanie to nie wzbudza kontrowersji wśród studentów. Uważają oni, że nie mają oni trudności w organizacji pracy i jej terminowym ukończeniu, ponieważ prawidłowo dobierają się w grupy. Studenci nie mają również wrażenia, że ocena poszczególnych części pracy przygotowywanych przez kolegów rzutuje na ocenę, którą otrzymują.

Studenci, mają możliwość uwzględnienia zaliczeń przedmiotów z innego kierunku studiów lub przedmiotów zrealizowanych na innej uczelni na podstawie decyzji prowadzącego przedmiot, który weryfikuje zakres uzyskanych wcześniej efektów kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program i plan studiów, ujęte w nim treści programowe, wymiar godzinowy poszczególnych przedmiotów, stosowane formy zajęć i metody dydaktyczne pozwalają na realizację założonych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie przygotowania studentów do wymogów rynku pracy.

Słabą stroną programu na studiach I stopnia jest zbyt duży udział (40 godzin na godzin 90) zajęć prowadzonych z języków obcych w formie E-learningu. Rozwiązanie to nie gwarantuje realizacji planowanych efektów kształcenia.

Niekorzystnym jest rozwiązanie prowadzenie na studiach I pierwszego stopnia przedmiotów Podstawy filozofii i etyki, Podstawy socjologii oraz Podstawy psychologii w ich pełnym wymiarze 14 godzin w formie E-learningu. Przedmioty, które sprzyjają kształtowaniu się pożądanых kompetencji społecznych (K_K02, K_K07), prowadzone w takiej formie nie zapewniają realizacji założonych efektów kształcenia.

Niekorzystnym rozwiązaniem jest prowadzenie wykładów do wyboru (WDW), w tym również w językach obcych - w całości w formie E-learningu.

Na uwagę zasługuje realizowanie na I pierwszego stopnia przedmiotu Etyka w rachunkowości i finansach.

Na studiach I stopnia brak jest obowiązkowych przedmiotów w języku obcym.

W wytycznych do pisania prac dyplomowych na I stopniu brak jest wskazania umiejętności praktycznych, których nabycie powinno być celem pisania pracy zespołowej. Brak również wyeksponowania praktycznego profilu pracy: określenie "praca powinna mieć związek z praktyką" jest niewystarczające w przypadku profilu praktycznego studiów. Stwierdzenie: „Zakłada się, że wkład pracy studentów w zespole jest proporcjonalny” jest niewłaściwe i niejasne. Brak podania wymaganej liczby rozdziałów.

Z opinii studentów ocenianego kierunku studiów wynika, że nauczyciele akademicki stosują metody kształcenia motywujące ich do aktywności i ciągłego rozwoju. Stosunkowo niewielkie grupy zajęciowe pozwalają nauczycielom akademickim na zdefiniowanie potrzeb poszczególnych grup studentów i odpowiednie dostosowanie do nich treści kształcenia. Zdaniem studentów, są oni odpowiednio przygotowywani do przyszłej pracy zawodowej.

W opinii studentów, prawidłowa organizacja procesu kształcenia pozwala im na realizację zakładanych efektów kształcenia. Obiektywizm oraz sprawność działania

mechanizmów egzaminowania, powoduje zdaniem studentów, że stosowane metody sprawdzania i oceny są zorientowane na ich potrzeby i umożliwiają im uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu uzyskania zakładanych efektów kształcenia.

Studenci pozytywnie ocenili proces rekrutacji na studia. W ich ocenie zasady zaliczania kolejnych etapów studiów (semestrów) zostały sprecyzowane w regulaminie studiów i są przestrzegane. Pozytywną ocenę od studentów otrzymała organizacja procesu dyplomowania, charakteryzująca się przejrzystością i obiektywizmem. Studenci neutralnie odnieśli się natomiast do obowiązku przygotowania grupowej pracy dyplomowej na studiach pierwszego stopnia.

W ocenie eksperta ds. pracodawców należy podkreślić właściwe przygotowanie do realizacji praktyk oraz weryfikacji efektów kształcenia uwzględniających wymagania profilu praktycznego. Dobór metod i form zajęć spełniają wymagania profilu praktycznego, punktacja ECTS dotycząca zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym również spełnia wymagania przepisów w tym zakresie. Zagadnieniem stanowiącym słabą stronę są natomiast prace dyplomowe, które w większości nie zawierają wystarczających elementów praktycznych właściwych dla profilu studiów (np. bazują na analizie problemów teoretycznych, w ograniczonym stopniu wykorzystują źródła empiryczne a tematyka prac rzadko związana jest z konkretnymi problemami o charakterze praktycznym).

Dobre praktyki

- Przyjęcie, że zaświadczenie z odbytej praktyki zawodowej wypełniane przez pracodawcę stanowi narzędzie potwierdzania efektów kształcenia, jakie w trakcie praktyk osiągnął student. Jego istotną zaletą jest czytelność i konkretność, dzięki której opiekun studenta z podmiotu/instytucji, w której odbywa się praktyka może w sposób prosty i jasny potwierdzić nie tylko fakt osiągnięcia poszczególnych efektów, ale także wskazać poziom ich osiągnięcia.
- Wprowadzenie w Wyższych Szkołach Bankowych od 2010 roku, co stanowi niewątpliwy wyróżnik oraz czynnik przewagi konkurencyjnej, Badania Atrybutów Marki (BAM). Dane służące zarówno ocenie oferty edukacyjnej, jak też ocenie postrzegania marki WSB są pozyskiwane od absolwentów, pracodawców, studentów, kandydatów na studia, pracowników dydaktycznych i słuchaczy studiów podyplomowych. Badania w zakresie dopasowania kształcenia do wymagań pracodawców i rynku pracy oraz organizacji studiów i obsługi administracyjnej, mających na celu monitorowanie zmian w zakresie postrzegania i oceny marki Wyższej Szkoły Bankowej opierają się na kilku technikach badawczych. W badaniach wykorzystywane są głównie ilościowe techniki badawcze – ankiety internetowe, telefoniczne, audytoryjne, wywiady bezpośrednie, ale także jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione. Co roku odnotowywany jest coraz większy udział respondentów w badaniach, a poziom zwrotności należy uznać za bardzo wysoki. Wyniki badań są prezentowane w poszczególnych jednostkach, a następnie wdrażane są działania doskonalące, które także podlegają weryfikacji.

Zalecenia

- Zdecydowana większość studentów zalicza praktyki na podstawie pracy zawodowej – analiza wybranych dokumentów potwierdziła, że weryfikacja osiągniętych w ten sposób efektów kształcenia przypisanych praktykom na ogół odbywa się prawidłowo i rzetelnie, jednak należy zwrócić uwagę na ograniczenia związane z takimi dokumentami, jak wpis do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej, który stanowi potwierdzenie prowadzonej przez studenta działalności gospodarczej. Należy mieć na uwadze, że sam wpis nie jest dokumentem pozwalającym na skuteczną weryfikację efektów kształcenia,

ponieważ może zawierać informacje o planowanym, ale nie rzeczywiście realizowanym przedmiocie działalności.

- Większą uwagę rekomenduje się poświęcać także weryfikacji miejsc praktyk, która obecnie zgodnie z przyjętą procedurą opiera się na analizie profilu firmy w oparciu o stronę internetową. Weryfikacji wymaga także zakres efektów kształcenia przypisany praktyce dyplomowej (w szczególności dotyczy to formy indywidualnej, która nie pozwala na osiąganie niektórych efektów kształcenia z zakresu kompetencji społecznych). W odniesieniu do ewaluacji praktyk przez studentów (opartej na nieformalnych rozmowach) warto wprowadzić ankietyzację obejmującą nie tylko ocenę miejsca praktyk, ale także ocenę stopnia przygotowania do praktyki zawodowej. Rekomenduje się ponadto pełniejsze i formalne włączenie tego elementu w procedury wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.
- Należałoby także wprowadzić zaliczenie praktyk na ocenę, a do wybranych sylabusów, jako dodatkową metodę dydaktyczną wprowadzenie wizyt studyjnych. Monitoring losów absolwentów warto uzupełnić także o badania jakościowe.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

W Uczelni wprowadzono model zarządzania jakością kształcenia, który obejmuje cztery wyodrębnione obszary, tj. system zapewniania jakości programów kształcenia; system zapewniania jakości kadry dydaktycznej; system zapewniania jakości dydaktyki; system doskonalenia jakości kształcenia - *uchwała Konwentu nr 50/2016 z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie zmiany uchwały nr 61/2015 z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie Księgi systemu zapewniania jakości kształcenia.*

Zarządzanie procesem dydaktycznym jest realizowane na szczeblu Uczelni przez Rektora za pośrednictwem: Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia (PRJK) oraz Pełnomocnika Rektora ds. Metodyki Kształcenia (PRMK), Radę Programową ds. Weryfikacji Programów Kształcenia (RPWPK) i działające w jej ramach Komisje ds. Jakości Kształcenia (KJK), Komisje Oceniające Jakość Prac Dyplomowych (KOJPD; oddzielne dla I i II st.), Instytut Rozwoju Badań Naukowych (IRBN), Centrum Nowoczesnych Technologii Nauczania (CNTN).

Na szczeblu Wydziału Finansów i Zarządza w Bydgoszczy na kierunku studiów pierwszego stopnia *Finanse i rachunkowość* procesem dydaktycznym zarządza Dziekan Wydziału poprzez: Menedżera Kierunku (MK), Zespół Dydaktyczny (ZD), Koordynatora Przedmiotu (KP).

Kluczowe procedury zadań objętych tym systemem dotyczące programu kształcenia to np. *Procedura tworzenia i weryfikacji programów kształcenia, Procedura - Standardy nauczania i oceniania w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu, Procedura – Rozwój kompetencji dydaktyczno-metodycznych nauczycieli akademickich.* W Uczelni opracowano też *Procedurę dokonywania okresowej oceny nauczycieli akademickich.* Określono w nich szczegółowe cele kształcenia, zakres i opis zakładanych efektów kształcenia. Ponadto zawarto w nich kwestie dotyczące udziału interesariuszy zarówno wewnętrznych (studentów i nauczycieli akademickich), jak i zewnętrznych (pracodawcy i absolwenci) w procesie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądania programu kształcenia. Procedury określają także sposoby dokumentowania wyników monitorowania i przeglądów programów

kształcenia oraz ich wykorzystanie w procesie naprawy lub doskonalenia systemu. Uwzględniono w nich też sposoby udostępniania raportów z tych przeglądów interesariuszom. Informacje dotyczące systemu jakości kształcenia dostępne są na stronie internetowej oraz w wewnętrznych systemach informatycznych Uczelni (Intranet - pracownicy i Ekstranet – studenci) dla wszystkich interesariuszy.

Formułowanie oraz doskonalenie programów i efektów kształcenia dla kierunku *Finanse i rachunkowość*, w tym kształtowanie oferty specjalności, modyfikacja efektów kształcenia i realizowanych treści zgodnie z oczekiwaniami rynku pracy, odbywa się na szczeblu Komisji ds. Jakości Kształcenia. W skład Komisji poza pracownikami Uczelni wchodzi przedstawiciele studentów oraz środowiska gospodarczego (pracodawcy). Przedstawiciele studentów i absolwentów są także członkami Rady Programowej ds. Weryfikacji Programów Kształcenia, która opiniuje programy, definiuje potrzeby rynku pracy zdiagnozowane przez interesariuszy zewnętrznych w zakresie kształcenia na kierunku *Finanse i rachunkowość* oraz proponuje zmiany doskonalące i upraktyczniające programy studiów. Studenci są również członkami Rady Wydziału Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy. Studenci jako członkowie ciał opiniodawczo-doradczych, poza możliwością bezpośredniego zgłaszania propozycji zmian, mogą także wnioskować o wprowadzenie zmian wypełniając ankiety, zarówno w formie elektronicznej, jak i papierowej, oceniające wykonywanie obowiązków przez nauczycieli akademickich (OKD) oraz cały proces kształcenia (badania atrybutów marki – BAM). W badaniach BAM uczestniczą także interesariusze zewnętrzni, tj. pracodawcy i absolwenci.

Monitorowanie, okresowy przegląd programów kształcenia kierunku *Finanse i rachunkowość* i osiągania zakładanych w programie efektów kształcenia odbywa się na każdym etapie kształcenia, począwszy od zajęć dydaktycznych, poprzez praktyki zawodowe, i na procesie dyplomowania kończąc. Monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na kierunku *Finanse i rachunkowość* jest ściśle związane z metodami i formami kształcenia. W tym celu zostały opracowane procedury: Standardy nauczania i oceniania oraz Standardy e-serwisów i e-kursów na platformie Moodle. Ponadto, należy podkreślić, że przy doborze metod kształcenia nauczyciele akademicki mają wsparcie Pełnomocnika Rektora ds. metodyki kształcenia, który cyklicznie przeprowadza szkolenia dotyczące umiejętności i kompetencji dydaktycznych kadry dydaktycznej w tym prowadzącej zajęcia na kierunku *Finanse i rachunkowość*. Bezpośrednio po zatrudnieniu, jeszcze przed rozpoczęciem zajęć, nauczyciel akademicki jest zobligowany uzyskać tzw. certyfikat A potwierdzający przygotowanie do prowadzenia zajęć oraz znajomość standardów związanych z procesem dydaktycznym na Uczelni (poprzedzony szkoleniami). Certyfikat B (przewidziany dla wykładowców już zatrudnionych) potwierdza zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji w zakresie metodyki nauczania i korzystania z nowoczesnych technologii w procesie dydaktycznym, szkolenia z nim związane wspierają również rozwój w sferze psychospołecznej. Dla zapewnienia jakości prac dyplomowych na Wydziale Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy przygotowano i wdrożono zasady przygotowania i obrony prac dyplomowych (Regulamin studiów, Procedura uzyskiwania tytułu licencjata i inżyniera na studiach I stopnia) i od roku 2016/2017 prowadzony jest certyfikat CP – dla promotorów prac dyplomowych.

Monitorowanie, okresowy przegląd programów kształcenia i osiągania zakładanych efektów kształcenia pozwala również na dokonanie oceny ich aktualności, w tym zgodności z oczekiwaniami otoczenia społeczno-gospodarczego i rynku pracy, oceny stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oceny programu studiów, stosownych form kształcenia i metod ich weryfikacji i oceniania, a także materiałów dydaktycznych oraz infrastruktury dydaktycznej. Analiza wyników egzaminów „monitoring sesji” (struktura ocen), oceny prac etapowych, dyplomowych, praktyk, a także semestralna analiza odsiewu studentów, semestralna analiza oceny nauczycieli akademickich i zajęć dydaktycznych dokonywana przez

studentów stanowi materiał analityczny dla władz Wydziału. Materiał ten pozwala na podjęcie skutecznych działań o charakterze doskonalącym lub - w zależności od stwierdzonych uchybień - naprawczym.

W wyniku działań systemu zapewniania jakości kształcenia na Wydziale Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy podjęto różnorakie działania. Uwarunkowania, które na to wpłynęły to dynamiczny rozwój sektora BPO w regionie, współpraca z Bydgoską Agencją Rozwoju Regionalnego oraz aktywna współpraca na polu dydaktycznym i naukowym ze Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce Oddział w Bydgoszczy. Ponadto Bydgoszcz jest ośrodkiem, w którym funkcjonuje wiele uczelni wyższych publicznych i prywatnych (UTP wprowadziło do oferty od 2016 r. kierunek *finanse i rachunkowość*), powoduje to konieczność stałego podnoszenia jakości oferowanych studiów i specjalności, aby sprostać konkurencji. Podjęto działania w wyniku szerokich konsultacji i wniosków płynących od:

1. Interesariuszy zewnętrznych – pracodawcy, absolwenci,
2. Interesariuszy wewnętrznych – studenci, nauczyciele akademicy (pracownicy), władze wydziału i uczelni, menedżer kierunku.

Szczegóły tych działań przedstawia poniższa tabela, w której poszczególne działania przypisane są do trzech obszarów, tj.:

1. Opracowanie programu kształcenia,
2. Monitorowanie procesu kształcenia,
3. Weryfikacja osiąganych przez studentów efektów kształcenia na etapie dyplomowania, a w ich ramach wnioski z przeglądu i weryfikacji oraz działania doskonalące.

Tabela Zestawienie tabelaryczne (syntetyczne)

Badany obszar	Wnioski z monitorowania i przeglądów, badań oraz rozmów, (kto wskazał na konieczność zmian)	Działania doskonalące
Opracowanie programu kształcenia	- zapotrzebowanie rynku pracy rozpoznane przez pracodawców i pracowników - niedostateczne umiejętności informatyczne absolwentów zgłaszane przez pracodawców i pracowników, - więcej zajęć praktycznych – wskazanie studentów w ankietach BAM, - niedostateczne umiejętności interpersonalne absolwentów szkół wyższych m.in. pracy w zespole, brania odpowiedzialności za powierzone zadania zgłoszone przez pracodawców, - więcej zajęć z zakresu kompetencji (kursy, szkolenia) zgłoszone przez studentów,	- wprowadzenie nowych specjalności na studiach pierwszego stopnia np. <i>Menedżer finansowy, Prawo i finanse w praktyce, International Business</i> - zwiększono liczbę godzin przedmiotu Księgowość informatyczna z 10 na 16, - zmieniono sposób realizacji przedmiotów informatycznych, - wprowadzenie przedmiotów z zakresu umiejętności miękkich (komunikacja interpersonalna, zarządzanie karierą), - przygotowanie prac dyplomowych zespołowych,

	- wnioski z Komisji ds. Jakości Kształcenia zgłoszone przez pracodawców, - uwagi na zespole dydaktycznym kierunku FiR, - hospitacja zajęć prowadzonych przez metodyka, - wnioski ze spotkań menedżera kierunku i Dziekana ze studentami, - wnioski z bieżącego monitorowania efektów kształcenia – menedżerowie kierunków, metodyk, - wskazanie braków i uchybień w zdefiniowanych efektach kształcenia na spotkaniach menedżerów kierunków i metodyków w ramach grupy WSB, - przegląd przedmiotowych efektów kształcenia przez metodyka i menedżera kierunku, - wnioski płynące od studentów (wyniki BAM) niezadowolone z realizacji zajęć na platformie Roseta Stone, - z inicjatywy studentów, nauczycieli akademickich i pracodawców (uprzątnienie),	- wprowadzenie przedmiotów Uproszczone formy ewidencji oraz Podatki w działalności gospodarczej, - szkolenia dydaktyczne rozwijające warsztat wykładowców, - weryfikacja następstw przedmiotów, - na studiach pierwszego stopnia połączenie przedmiotów Mikroekonomia i Makroekonomia w jeden Podstawy ekonomii, - modyfikacja efektów kształcenia dla kierunku <i>Finanse i rachunkowość</i> od roku akademickiego 2016/17, - modyfikacja sylabusów w tym: weryfikacja przedmiotowych efektów kształcenia, odpowiedni dobór metod i narzędzi dydaktycznych, szkolenia metodyczne, - zmieniono model realizacji zajęć z języka obcego – wnioski płynące od studentów (wyniki BAM), - wprowadzono wizyty studyjne – np. Opus Capita, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, BGŻ PNB Paribas, Biuro Rachunkowe ATI,
Monitorowanie procesu kształcenia	- wnioski z porównania mierników dot. celów jakościowych z Przeglądu zarządzania, - badanie rozkładu ocen , - hospitacja zajęć prowadzonych przez metodyka,	- dobór kadry dydaktycznej, - uprzątnienie zajęć, - potrzeby szkoleniowe pracowników,

- wnioski z oceny kadry dydaktycznej z ankietyzacji studentów oraz hospitacji zajęć prowadzonych przez metodyka, - wnioski z zespołu dydaktycznego (pracownicy), - potrzeba kontaktu studentów na temat procesu dydaktycznego - wnioski z dyżurów Dziekana i ankietyzacji studentów, - w celu umacniania pozycji Biura Karier na Wydziale w Bydgoszczy (upracticznienie) i na podstawie analizy wyników BAM, - zapotrzebowanie Władz Wydziału i Uczelni na sprawne i wielofunkcyjne narzędzie wspierające proces oceny zajęć dydaktycznych,	- upracticznienie zajęć m.in. poprzez powierzanie prowadzenia zajęć praktykom, - modyfikacja obsady zajęć - informacja zwrotna do wykładowców o poziomie zadowolenia studentów, - szkolenia dla nauczycieli akademickich z zakresu dydaktyki szkoły wyższej - wymiana doświadczeń nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku, - standaryzacja metod i narzędzi wykorzystywanych przez wykładowców prowadzących ten sam przedmiot w różnych grupach oraz realizacja tych samych efektów kształcenia na przedmiocie, - eliminacja powtarzania tych samych treści na różnych przedmiotach, - wprowadzenie dyżuru Dziekana dedykowanego kadry dydaktycznej, - modyfikacja sylabusa, - wprowadzenie dyżuru Menedżera kierunku dla studentów, - powołano zespół „Ambasadorów Biura Karier” składający się z aktywnych studentów, którzy uzupełniają działania Samorządu Studenckiego w zakresie informowania o działaniach dodatkowych skierowanych do studentów i przygotowanych specjalnie dla nich (warsztaty, kursy, certyfikaty, eventy, wykłady gościnne, staże, praktyki), - od roku akademickiego 2016/17 wdrożono nowe elektroniczne narzędzie oceny kadry dydaktycznej OKD, które pozwoliło objąć oceną 100% kadry dydaktycznej; zmodyfikowano pytania - różne formy zajęć różny zestaw pytań (wykłady/ćwiczenia, lektoraty, seminaria); publikowanie wyników ankiet następuje automatycznie po zakończeniu ankietyzacji; do bieżącego zarządzania wynikami wdrożono różne poziomy dostęp do OKD – wykładowca, menedżer kierunku, dziekan/prodziekan, studenci,
---	---

	- potrzeba Władz Wydziału i Uczelni w zakresie informacji zwrotnej od absolwentów, - przegląd przedmiotowych efektów kształcenia przez metodyka i menedżera kierunku,	- do ankiet kierowanych do absolwentów wprowadzono pytanie otwarte „<i>Co Pani/Panu podobało się w programie studiów</i>”, - dokonano modyfikacji formularza sylabusu w zakresie precyzyjnego określenia elementów pomiaru dydaktycznego, (które weryfikują określone efekty kształcenia), uwspólnienia skali oceniania oraz wprowadzenia opisu doświadczenia zawodowego dydaktyków,
Weryfikacja osiągniętych przez studentów efektów kształcenia na etapie dyplomowania	- wnioski z posiedzeń Komisji Oceniającej Jakość Prac Dyplomowych oraz uwagi od nauczycieli akademickich, - przegląd przedmiotowych efektów kształcenia przez metodyka i menedżera kierunku,	- wprowadzenie przedmiotu Proseminarium, - szkolenia dla promotorów, - wprowadzenie certyfikatu CP dla promotorów poprzedzone cyklem szkoleń - przygotowanie standardowego e-kursu do seminarium dla promotorów i studentów, - przygotowanie prac dyplomowych zespołowych, - określono też wytyczne do pisania prac dyplomowych, modyfikacja sylabusów w tym: - weryfikacja przedmiotowych efektów kształcenia, - odpowiedni dobór metod i narzędzi dydaktycznych, - szkolenia metodyczne.

Jak poinformowano w czasie wizytacji zostały podjęte w ostatnim okresie następujące działania zmierzające do wypracowania nowej oferty dydaktycznej i udoskonalenia procesu kształcenia:

- wprowadzenie od roku akademickiego 2017/18 do oferty studiów pierwszego stopnia specjalności pod patronatem Opus Capita *Rachunkowość międzynarodowa*,
- wprowadzenie od roku akademickiego 2017/18 do oferty studiów pierwszego stopnia specjalności *Doradca finansowy klienta* oraz *Rachunkowość mikro i małych przedsiębiorstw*,
- zwiększenie i stałe aktualizowanie zasobów literatury przedmiotu, dostępu do baz danych i czasopism elektronicznych,
- wprowadzenie od roku akademickiego 2017/2018 certyfikatu C (wysoko wyspecjalizowane moduły m.in. z emisji głosu, mentoringu, gamifikacji).
- uczelnia obecnie pracuje nad korektą arkusza recenzji prac dyplomowych, gdyż zidentyfikowano problem na poziomie określenia wag poszczególnych kryteriów oceniania.
- Wydział w Bydgoszczy podjął starania zmierzające do zdobywania przez studentów Finansów i Rachunkowości dodatkowych kwalifikacji zawodowych, które zwiększą

konkurencyjność absolwentów tego kierunku na rynku pracy. Działanie to zostało zainicjowane w wyniku analizy badań ankietowych BAM studentów.

Jak wynika z przedstawionych danych znaczącą rolę w formułowaniu i ocenie treści programowych z punktu widzenia potrzeb rynku pracy odgrywa Komisja ds. Jakości Kształcenia. Sugestie członków Komisji wykorzystywane są w podejmowaniu tematyki prac dyplomowych oraz organizacji praktyk studenckich.

Interesariusze wewnętrzni są członkami Rady Programowej, Komisji ds. Jakości Kształcenia, Rady Wydziału, natomiast przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych - pracodawców zasiadają w Komisjach ds. Jakości Kształcenia. Można, zatem stwierdzić, iż przedstawiciele interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych są członkami wszystkich ciał odpowiedzialnych za podejmowania kluczowych decyzji dla projektowania, monitorowania i realizacji programów i efektów kształcenia.

Narzędzia, które funkcjonują w obrębie systemu zapewniania jakości podlegają corocznie weryfikacji, zmianom i ulepszeniom.

Wydział dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz jego wpływu na jakość kształcenia. System identyfikuje problemy procesu kształcenia wymagające rozwiązania i znajduje oraz wykorzystuje w tym zakresie właściwe działania doskonalące.

Według opinii eksperta studenckiego przedstawiciele samorządu studenckiego uczestniczą czynnie w projektowaniu programu kształcenia lub wprowadzaniu ewentualnych zmian do obowiązującego programu, w ramach pracy w Radach Programowych. Mają oni zapewnioną możliwość opiniowania przygotowanych projektów rozwiązań, co powoduje, że na posiedzeniu Rady Wydziału prezentowany jest już uzgodniony projekt. W tym aspekcie warto również zwrócić uwagę na działania Menedżera Kierunku, który zbiera opinie uzyskane od studentów w czasie swoich dyżurów. Przedstawiciele samorządu studenckiego w czasie spotkania z ZO PKA potwierdzili, że Przewodniczący Rady zawsze pyta studentów czy mają uwagi nawet, gdy samodzielnie nie przejawiają aktywności. Ponadto, przy wprowadzaniu zmian do programu kształcenia Wydział korzysta również z informacji uzyskanych od studentów za pośrednictwem badań ankietowych w ramach kompleksowego Badania Atrybutów Marki.

Przedstawiciele studentów biorą udział w cyklicznym monitorowaniu i okresowym przeglądzie programu kształcenia, a to w ramach Komisji ds. Weryfikacji Programów Kształcenia. W ramach procedury wykorzystywane są m.in. analizy wyników sesji, na którą składają się: opinia z wizyt metodycznych, wyniki hospitacji, ocena kadry dydaktycznej, analiza rozkładu ocen, poziomu zdawalności i oczywiście wyniki Badania Atrybutów Marki.

3.2

Publiczny dostęp do informacji jest zapewniany przez strony internetowe Uczelni (<http://www.wsb.pl/bydgoszcz/>). Strony internetowe udostępniają także informacje dotyczące rekrutacji oraz możliwości dalszego kształcenia i zatrudnienia absolwentów (m.in. studiów podyplomowych).

Na Wydziale Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy nad stroną internetową opiekę merytoryczną sprawuje Dział Marketingu do zadań, którego należy m.in. promocja Wydziału. Za treści zamieszczane na stronie odpowiadają kierownicy poszczególnych komórek organizacyjnych, którzy monitorują, zamieszczają i aktualizują informacje m.in. o ofercie dydaktycznej, sprawach studenckich, sprawach naukowych (np. konferencjach, projektach badawczych i dydaktycznych, publikacjach) itd., zasobów bibliotecznych w tym elektronicznych, pomocy materialnej i socjalnej itd. Nadzór merytoryczny nad całością sprawuje Dziekan Wydziału.

Ponadto studenci i pracownicy posiadają dostęp do informacji o programie i procesie kształcenia oraz jego wynikach w systemie informatycznym Uczelni (Extranet – studenci, Intranet – pracownicy) oraz na platformie Moodle. Na platformie Moodle znajdują się niezbędne materiały dydaktyczne (e-syllabus, e-serwis), a także e-kursy. W WSB funkcjonuje procedura standardy przygotowania e-serwisów i e-kursów na platformie Moodle, mająca na celu m.in. podniesienie atrakcyjności i jakości zasobów m.in. poprzez dodanie multimedialnej formy przygotowywanej zawartości.

Studenci Wydziału Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy mają dostęp do elektronicznej informacji (Extranet oraz strona internetowa) w zakresie: oferty kształcenia, planów zajęć, ocen, egzaminów i zaliczeń, wykładów do wyboru, specjalności, seminariów, zasad zaliczania i sesji egzaminacyjnej. Poprzez Extranet studenci dokonują wyboru specjalności, seminariów dyplomowych wykładów do wyboru; dokonują oceny prowadzonych zajęć dydaktycznych. Mają też możliwość pobrania standardowych formularzy podań oraz otrzymują informacje o decyzjach dziekańskich. W Extranecie umieszczana jest informacja o dyżurach nauczycieli akademickich, władz Wydziału w Bydgoszczy i Uczelni. Jest to platforma, na której studenci mają dostęp do obowiązujących przepisów wewnętrznych, zarządzeń i procedur. Pieczę nad prawidłowym funkcjonowaniem systemów informatycznych sprawuje jednostka ogólnouczelniana – Dział Informatyki.

W Intranecie pracownicy Wydziału Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy, znajdują informacje m.in. na temat planu zajęć, terminów dyżurów, informacji o godzinach otwarcia działów.

Narzędziem oceniającym dostęp do informacji publicznych są coroczne Badania Atrybutów Marki (pytania dot. m.in.: Moodle, Extranetu) zawierające przygotowane w różnym zakresie i różnym stopniu szczegółowości wnioski z wyników badania ankietowego (wśród kandydatów na studia, studentów, absolwentów, nauczycieli akademickich i pracodawców) rozpoznawalności marki, tj. WSB. Dostęp do tych danych mają nauczyciele akademicy, pracownicy administracji oraz studenci.

Dodatkowym kanałem i formą publicznego dostępu do informacji są portale społecznościowe. Na Facebooku istnieje strona, która dociera zarówno do aktualnych, jak i przyszłych studentów - fanpage. Ponadto Wydział Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy aktywnie działa na portalach Twitter i LinkedIn.

Innym sposobem upowszechniania informacji są spotkania z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi Wydziału:

- Open Day – o zasadach studiowania dla nowopryjętych studentów,
- spotkania z menadżerem kierunku, dotyczące planu i programu studiów, efektów kształcenia.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wyrazili swoje zadowolenie dotyczące jakości i aktualności informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia oraz o przyznawanych kwalifikacjach, rekrutacji i możliwości dalszego kształcenia i zatrudniania absolwentów. Głównym źródłem informacji jest strona internetowa Wydziału oraz system Extranet i funkcjonujące w ramach niego e-serwis i e-kurs. Strona internetowa została oceniona przez studentów, jako przejrzysta i charakteryzująca się łatwym sposobem wyszukiwania potrzebnych informacji. Sylabusy przedmiotów zostały opublikowane dla studentów za pośrednictwem systemu Extranet.

Wydział poznaje opinie dotyczące funkcjonalności strony internetowej oraz zakresu udostępnianych informacji w ramach Badania Atrybutów Marki. Zatrudnieni informatycy cyklicznie przygotowują raporty dla władz Wydziału w zakresie aktualizacji informacji zawartych w serwisach internetowych. Rozwiązanie to pozwala na ciągłe monitorowanie wypełniania obowiązków w tym zakresie, zarówno przez nauczycieli akademickich jak i kadre

wspierającą proces kształcenia. Studenci mają również możliwość zgłaszania swoich uwag odnośnie dostępu do informacji do Menedżera Kierunku lub bezpośrednio do administratora strony internetowej.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Finansów i Zarządzania w Bydgoszczy określił i wdrożył zasady projektowania i zatwierdzania programów kształcenia. Prowadzi na kierunku *Finanse i rachunkowość* monitorowanie i okresowe (roczne) przeglądy programów kształcenia z udziałem interesariuszy wewnętrznych (studentów i nauczycieli akademickich) i zewnętrznych (przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego i absolwentów). Systematyczna analiza tego procesu oraz systematyczna ocena osiągania przez studentów zakładanych efektów kształcenia prowadzi do doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku, również z uwzględnieniem zapotrzebowania rynku pracy.

Wydział zapewnia również publiczny dostęp do pełnych i aktualnych informacji o programach kształcenia oraz bieżącej realizacji procesu kształcenia, tj. zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach dotyczących toku studiów dla wszystkich grup interesariuszy. Zapewnia również dostęp do warunków rekrutacji dla kandydatów na studia.

Studenci są w pełni włączeni w prace nad projektowaniem zmian do programu kształcenia i mają możliwość wyrażania własnego zdania. Wydział zachęca studentów do wyrażania opinii i pozyskuje je ze wszelkich dostępnych źródeł. Studenci są zaangażowani w pełni w procedurę cyklicznego monitorowania i oceny programu kształcenia.

Dobre praktyki

- badanie Atrybutów Marki jest wyznacznikiem doskonalącym jakość kształcenia.
- pełne włączenie przedstawicieli samorządu studentów w procedurę cyklicznego monitorowania i oceny programów kształcenia w ramach Komisji ds. Weryfikacji Programów Kształcenia.
- wprowadzenie systemu monitorowania wypełniania obowiązków aktualizowania informacji na stronie internetowej oraz w innych systemach elektronicznych przez nauczycieli akademickich oraz kadrę wspierającą proces kształcenia.

Zalecenia

- wskazane byłoby uzupełnienie w stosowanych dotychczas procedurach sposobu badania skuteczności procedur postępowania związanych z monitorowaniem, okresowym przeglądem programów kształcenia, a także weryfikacją osiąganych przez studentów efektów kształcenia, w tym w szczególności w odniesieniu do weryfikacji prac dyplomowych.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

- 4.1.

Do minimum kadrowego zgłoszono 3 samodzielnych nauczycieli akademickich, w tym 2 osoby z tytułami naukowymi profesora, oraz 6 osób ze stopniami doktora. Wśród samodzielnych nauczycieli akademickich jest 1 osoba formalnie reprezentująca nauki prawne, dyscyplinę prawo – subdyscyplinę prawo finansowe i podatkowe, lecz posiadająca także znaczący dorobek z dziedziny nauk ekonomicznych, dyscypliny finanse. Pozostali zgłoszeni do minimum tak ze względu na posiadane dyplomy, jak i ze względu na dorobek naukowy są przedstawicielami nauk ekonomicznych. Wśród 9 zgłoszonych do minimum kadrowego 8 osób posiada dorobek naukowy z dyscypliny finanse, a 1 z dyscypliny ekonomia. 8 osób z tego grona ma doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelniami, odpowiednie ze względu na efekty kształcenia i treści programowe ocenianego kierunku studiów. Wszyscy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego, zatem wymóg posiadania takiego minimum jest spełniony.

Poza minimum kadrowym zajęcia na kierunku prowadzi 32 nauczycieli akademickich. Jest wśród nich 3 doktorów habilitowanych (2 ekonomii i 1 prawa, lecz każdy z dorobkiem naukowym z finansów), 15 doktorów (11 nauk ekonomicznych, w większości z dorobkami naukowymi z ekonomii lub finansów, 2 prawa i 2 matematyki) oraz 14 osób bez stopni naukowych, a wśród nich absolwenci ekonomii, finansów, zarządzania i marketingu, matematyki i psychologii. W wykazach nie było filologów, ale wiadomo, że także prowadzą zajęcia na ocenianym kierunku. Większość z tych osób ma doświadczenie zawodowe odpowiednie ze względu na efekty kształcenia i treści programowe kierunku. Niemal wszyscy mają duże doświadczenie dydaktyczne, a Uczelnia regularnie podejmuje działania na rzecz podwyższania kwalifikacji dydaktycznych, w tym organizuje szkolenia przygotowujące do prowadzenia różnych rodzajów zajęć. Są to szkolenia certyfikowane, a posiadanie certyfikatów, (których jest kilka rodzajów) to warunek podjęcia zajęć.

Zespół jest wystarczająco liczny i o odpowiednio różnorodnych kwalifikacjach, by można było zapewnić właściwą obsadę zajęć i zrealizować zadeklarowane efekty kształcenia.

4.2.

Obsada zajęć jest z reguły dobra, a dotyczy to zarówno zgodności dorobku naukowego nauczycieli akademickich z treściami programowymi powierzanych zajęć, jak i doświadczenia zawodowego, gdy zajęcia mają służyć kształceniu umiejętności zawodowych. Z przeglądu kart okresowych osiągnięć studentów z lat 2013-2016 wynika jednak, że niektóre wykłady powierzano osobom bez stopni naukowych. W kilku przypadkach były to osoby o bardzo cennym doświadczeniu zawodowym, a zajęcia miały treści praktyczne, więc te obsady zespół oceniający uznał za dopuszczalne, ale w 5 przypadkach przedstawionych w załączniku 6 nie było informacji o takim doświadczeniu. Obecnie 3 z przedmiotów wymienionych w tym załączniku nie ma w programie, a w 2 sylabusach są wskazane, jako prowadzące osoby ze stopniami naukowymi.

Wśród nauczycieli akademickich znaczącą grupę stanowią tzw. praktycy - menedżerowie i specjaliści z zakresu księgowości, bankowości, prawa, podatków, ubezpieczeń etc. W szczególności zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym są prowadzone głównie przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, które odpowiada zakresowi prowadzonych zajęć. Kompetencje dydaktyków będących jednocześnie praktykami bardzo wysoko ocenili studenci, wskazując m.in. na dzielenie się przez nauczycieli swoim doświadczeniem praktycznym i odwoływanie się do licznych przykładów.

4.3.

Polityka kadrowa Uczelni jest zorientowana na pozyskiwanie odpowiednich nauczycieli akademickich z zewnątrz, ale także na zapewnienie znacznej trwałości zespołów i dobrych warunków rozwoju naukowego. Wsparcie rozwoju naukowego pracowników zapewnia Instytut

Rozwoju Badań Naukowych (w Toruniu). Poza opieką bardziej doświadczonych nauczycieli akademickich, możliwością publikowania we własnych wydawnictwach, dofinansowania publikacji i przewodów naukowych osoba rozwijająca się naukowo może otrzymać urlop naukowy, obniżkę pensum, a za odpowiednie osiągnięcia, w tym awans naukowy także nagrodę rektora. Nauczyciele akademicy w ustawowych terminach podlegają ocenom okresowym za działalność dydaktyczną, naukową i organizacyjną. Uwzględnia się w nich wyniki ankiet studenckich dotyczących ocen jakości zajęć dydaktycznych.

Studenci ocenianego kierunku studiów mają zapewnioną możliwość oceny zajęć dydaktycznych w ramach przeprowadzanego, co semestr badania ankietowego. Badanie przeprowadzane jest w formie ankiety elektronicznej za pośrednictwem systemu Extranet. Ocena dokonywana jest przez studentów cyklicznie i dotyczy każdego nauczyciela akademickiego, z którym student odbywał zajęcia w danym semestrze. Studenci wypełniają ankietę w trakcie i po sesji egzaminacyjnej, co umożliwia Wydziałowi zebranie opinii dotyczących każdego z etapów kształcenia, w tym również etapu weryfikacji uzyskania zakładanych efektów kształcenia. Zwrócić należy jednak uwagę, że w ankiecie nie zostało przewidziane pytanie dotyczące zgodności zakresu pytań egzaminacyjnych z zakresem materiału określonego w sylabusie. Poza miejscem na swobodny komentarz, studenci nie mają możliwości oceny przebiegu weryfikacji uzyskania zakładanych efektów kształcenia. Na uwagę zasługuje natomiast to, że Wydział stosuje ankiety z odmiennymi pytaniami w zależności od formy ocenianych zajęć. Studenci, którzy wypełnili ankietę otrzymują informację o średniej ocen jaką uzyskał nauczyciel akademicki za pośrednictwem systemu Extranet.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA potwierdzili, że dostrzegają efekty zgłaszanych przez nich uwag. Potwierdzili oni również, że znają mechanizmy mające na celu zapewnienie anonimowości ankiet, wypełnianych przez elektroniczny system, po zalogowaniu się.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Kierunkowi zapewniono odpowiednie minimum kadrowe i wystarczająco liczny zespół innych nauczycieli akademickich o należycie różnorodnych kwalifikacjach. Znaczna większość nauczycieli akademickich ma doświadczenia zawodowe zgodne z zadeklarowanymi efektami kształcenia i przydatne w realizacji treści programowych. Trzon zespołu jest trwały. Nie ma znaczących nieprawidłowości czy słabych stron.

Mocną stroną oceny zajęć dydaktycznych przez studentów jest przede wszystkim kompleksowość i powszechność przeprowadzonego badania, jak również jakość i szczegółowość informacji zwrotnej udzielanej studentom. Warto zwrócić uwagę, że dla pełnego poznania opinii studentów o prowadzeniu zajęć, konieczne jest dodanie pytań dotyczących sposobu weryfikacji uzyskania zakładanych efektów kształcenia.

Ponad połowa kadry dydaktycznej posiada znaczące i stale aktualizowane doświadczenie zawodowe. Kadra stanowi mocną stronę ocenianego kierunku i odpowiada w pełni wymaganiom określonym przez praktyczny profil studiów.

Dobre praktyki

- udostępnianie studentom średniej oceny uzyskanej przez nauczyciela akademickiego po zakończeniu badania. Informację otrzymują tylko studenci, którzy wypełnili ankietę, co również jest mechanizmem motywującym do wyrażania własnych opinii.
- regularne szkolenia metodyczne nauczycieli akademickich i znaczna skłonność do innowacji dydaktycznych, w tym przyjmowania dobrych wzorów z zagranicy.

Zalecenia

- unikać nieuzasadnionych przypadków powierzania wykładów osobom bez stopni naukowych.

- wprowadzenie do ankiety studenckiej pytań dotyczących sposobu weryfikacji uzyskania zakładanych efektów kształcenia.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego stanowią kluczową grupę interesariuszy w procesie określania i weryfikacji efektów kształcenia. Formy i przykłady są różnorodne. Niezwykle ważną z punktu widzenia profilu kierunku kwestią jest także kadra dydaktyczna, w znaczącym stopniu składająca się z praktyków.

Uczelnia posiada znaczącą liczbę porozumień o współpracy zawartych z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego reprezentującymi różne branże i sektory. Również jednostka odpowiedzialna za oceniany kierunek prowadzi szeroką, wieloletnią i różnorodną współpracę z licznymi, głównie stałymi podmiotami, reprezentującymi różne sektory (prywatny, publiczny, jak też organizacje branżowe). Współpraca ma często także sformalizowany charakter, czego potwierdzeniem są m.in.:

- listy intencyjne dotyczące współpracy w procesie kształcenia i tworzenia programów studiów na specjalnościach oraz realizacji praktyk zawodowych (z Bankiem Spółdzielczym w Toruniu i firmą OpusCapita sp. z o.o.),
- kilkanaście pisemnych porozumień o współpracy o podobnej, wystandaryzowanej treści zawieranych od 2011 do 2017 roku obejmujących m.in. wzajemne deklaracje współpracy w zakresie działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej i realizacji wspólnych projektów, doradztwa, wsparcia merytorycznego studentów, organizowania szkoleń, opiniowania programów specjalności, wskazywania tematyki prac dyplomowych, realizacji praktyk studenckich,
- umowa ze Związkiem Banków Polskich na podstawie, której WSB nadane zostały uprawnienia do organizowania egzaminów uprawniających do ubiegania się o stopnie zawodowe Dyplomowanego Pracownika Bankowego, Certyfikowanego Konsultanta ds. Finansowych i Specjalisty Bankowego, zgodnie z wymogami Systemu Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej.

Istotnym elementem i płaszczyzną współpracy z interesariuszami zewnętrznymi jest Komisja ds. Jakości Kształcenia. Przedmiotem regularnych i cyklicznych (minimum raz w roku) posiedzeń komisji są m.in. podejmowane przez WSB działania w ramach różnych projektów, opiniowanie programów studiów i specjalności, zgłaszane są oczekiwania pracodawców odnośnie treści przedmiotowych i bloków tematycznych. Należy podkreślić, że pracodawcy aktywnie uczestniczą w pracach komisji od 2013 roku.

Skutecznemu wejściu na rynek pracy i rozwojowi kariery zawodowej studentów i absolwentów sprzyja także oferta dodatkowych kursów lub możliwości uzyskania certyfikatów zawodowych, np. we współpracy z PZU (agent ubezpieczeniowy) czy Związkiem Banków Polskich.

Obecność i aktywność podczas spotkania w trakcie wizytacji kilkunastu zaproszonych gości potwierdziła długoletnią współpracę obejmującą m.in. realizację praktyk studenckich, organizowanie akcyjnych wizyt studyjnych dla studentów, realizację zajęć dydaktycznych przez przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych, udostępnianie danych i materiałów do prac dyplomowych studentom, aktywny i cykliczny udział w pracach Komisji ds. Jakości

Kształcenia oraz Radzie Programowej. Współpraca z pracodawcami jest autentyczna i stanowi mocną stronę Wydziału, obejmuje różnorodne podmioty i jest ścisła, a pracodawcy mają poczucie wpływu na ofertę edukacyjną, proces dydaktyczny i weryfikację efektów kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka odpowiedzialna za oceniany kierunek współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji oraz organizacji praktyk zawodowych w stopniu wyróżniającym. Rozwój kierunku, weryfikacja i modyfikacja treści programowych oraz uruchamianie nowych specjalności bazują na analizie potrzeb otoczenia gospodarczego i rynku pracy, a przedstawiciele pracodawców mają realną możliwość wpływania zarówno na ofertę dydaktyczną, jak i proces dydaktyczny.

Dobre praktyki

- włączenie absolwentów w proces tworzenia i opiniowania programu studiów, m.in. poprzez ich udział w pracach Rady Programowej ds. Weryfikacji Programów Kształcenia WSB w Toruniu (gremium funkcjonujące na poziomie uczelnianym).

Zalecenia

- elementem wartym rozwijania we współpracy z pracodawcami są prace dyplomowe, które nie zawsze mają praktyczny charakter (np. bazują na analizie problemów teoretycznych, w ograniczonym stopniu wykorzystują źródła empiryczne a tematyka prac nie zawsze związana jest z konkretnymi problemami o charakterze praktycznym).
- Sugeruje się szersze omówienie możliwości przygotowywania prac dyplomowych na bazie pomysłów, uwag i sugestii pracodawców. Sugeruje się także włączenie absolwentów kierunku do udziału w pracach Komisji Jakości Kształcenia – pozwoli to na jeszcze skuteczniejszy wpływ interesariuszy zewnętrznych na dopasowanie programu studiów do aktualnych potrzeb rynku pracy,

Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Na zajęcia z języka obcego przeznaczają się 90 godzin, w tym 80 w trybie e-learningu. Godzin kontaktowych jest niewiele. Trudno sądzić, że wystarczy to do przygotowania do udziału w wymianie międzynarodowej. W programie studiów jest specjalność w języku angielskim (International Business). Udział modułów finansowych w tej specjalności jest niewielki. Są także 2 wykłady do wyboru w języku angielskim (Factoring, Technical and Fundamental Analysis – e-learnig).

Studenci i nauczyciele akademicki uczestniczą w wymianie międzynarodowej, w tym w ramach programu Erasmus+. W latach 2014-2017 jeden student ocenianego kierunku odbył semestralne studia w Politechnic Institute Setubal (Portugalia). Wyjechało też w roku akademickim 2016/2017 na krótsze wizyty 3 nauczycieli akademickich (Francja, Hiszpania, Litwa). Brak informacji o przyjazdach studentów i nauczycieli akademickich na oceniany kierunek do Bydgoszczy. W składzie minimum kadrowego jest profesor uczelni litewskiej. Szczególna współpraca wiąże Uczelnię z Franklin University (Columbus, Ohio). Obejmuje ona liczne wizyty studyjne, wspólną organizację studiów MBA, studiów podyplomowych,

wymianę doświadczeń dydaktycznych i naukowych, ale także możliwość studiowania w tym Uniwersytecie przez absolwentów ocenianego kierunku (rok stacjonarnie lub on-line) z możliwością otrzymania dyplomu Bachelor of Science in Business Administration. Trwają przygotowania do podobnego „podwójnego dyplomu” z partnerem francuskim.

Studenci ocenianego kierunku studiów mają zapewnioną możliwość wyboru zajęć fakultatywnych prowadzonych w języku angielskim. Jednak żaden ze studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA nie realizował takich zajęć. Studenci mają dodatkowo możliwość brania udziału w wykładach gościnnych prowadzonych przez profesorów z Franklin University z USA. Wydział zapewnia studentom możliwości kształcenia w zakresie języków obcych przy zastosowaniu łączonej metody e-learningu za pomocą Platformy Rozeta Stone oraz regularnych spotkań z lektorami. Zdaniem studentów możliwość wyboru języka obcego oraz poziomu kształcenia, jak również sposób prowadzenia zajęć spełnia ich oczekiwania. Dodatkowo, studenci wyrazili przekonanie, że kształcą się oni w zakresie słownictwa specjalistycznego z dziedziny ekonomii i finansów.

Wydział jest obecnie zaangażowana w program wymian oraz praktyk Erasmus+. Studenci ocenianego kierunku studiów nie są jednak zainteresowani wyjazdami zagranicznymi. Przyczynami tego są: łączenie studiów z pracą zawodową zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych oraz zobowiązania rodzinne, jak również obawa przed brakiem wystarczających kompetencji językowych oraz wysokie koszty utrzymania się w krajach zachodniej Europy. Wydział zapewnia studentom możliwość wyjazdu na tożsamy kierunek studiów. Natomiast nie prowadzi on projektów międzynarodowych z uczelniami partnerskimi, w których mogliby wziąć udział studenci. Wydział nie uczestniczy też w krajowej wymianie studenckiej.

Wydział prowadzi aktywną politykę informacyjną, która ma na celu zachęcenie studentów do wyjazdów zagranicznych. Aktualne informacje na temat wyjazdów są dostępne dla studentów na stronie internetowej. Ogłoszenia o naborze są publikowane oraz rozsyłane do studentów za pośrednictwem poczty elektronicznej. Koordynator ds. wymian międzynarodowych organizuje spotkania informacyjne, w czasie, których studenci powracający z wymiany dzielą się swoimi doświadczeniami. Koordynator zbiera również opinie od studentów powracających z wymiany w przedmiocie jakości kształcenia na uczelni zagranicznej. Studenci ocenili kryteria rekrutacyjne, jako przejrzyste i obiektywne.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Współpraca międzynarodowa jest dość dobrze rozwinięta. Ze względu na powiązanie pracowników z wydziałami bydgoskim i toruńskim trudno jednoznacznie stwierdzić, jak a część wymiany nauczycieli akademickich dotyczy ocenianego kierunku, a skala wymiany studentów jest niewielka. Jest jednak specjalność angielskojęzyczna i nieliczne wykłady do wyboru w tym języku oraz możliwości kontynuowania studiów za granicą do uzyskania dwóch dyplomów. Są wszelkie warunki intensyfikacji wymiany studentów. Słabą stroną jest skromna oferta kształcenia językowego.

Na ocenianym kierunku studiów, są prowadzone zajęcia fakultatywne w języku obcym. Studenci studiów niestacjonarnych obecni na spotkaniu z ZO PKA nie korzystają jednak z tej oferty. Natomiast, mają ich zadaniem zapewnioną możliwość nauki języka obcego na odpowiednim poziomie również w zakresie słownictwa specjalistycznego.

Organizacja kształcenia na ocenianym kierunku studiów nie utrudnia studentom wyjazdu na wymiany. Przyczyną niewielkiego zainteresowania wyjazdami ze strony studentów są: łączenie studiów z pracą zawodową, wysokie koszty utrzymania w państwach zachodniej

Europy, zobowiązania rodzinne oraz niska znajomość języka obcego. Wydział podejmuje natomiast adekwatne kroki mające na celu promocję wymian międzynarodowych.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

- Zwiększyć wymiar zajęć z języka obcego, w tym zajęć kontaktowych z lektorem, odbywających się w Uczelni.
- Należy bardziej zachęcać studentów do udziału w wymianie międzynarodowej.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna oraz wykorzystywana w praktycznym przygotowaniu zawodowym

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Zajęcia na ocenianym kierunku są prowadzone w 3 wynajmowanych budynkach, dobrze przystosowanych do potrzeb naukowo-dydaktycznych. Dwa z nich są dobrze dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Znajdują się w nich 3 aule po 213-227 miejsc, 4 sale wykładowe (110, 95, 74 i 63 miejsca), 5 sal po 40 do 55 miejsc, 13 sal po 20-39 miejsc, 6 pracowni komputerowych z komputerami stacjonarnymi lub z laptopami (pracownie mobilne mogą być wykorzystywane też do innych zajęć, bo laptopy zamyka się w szafach) po 20 stanowisk i 1 z 25 komputerami. Niektóre sale zależnie od potrzeb można dzielić za pomocą żaluzji lub łączyć. Zaplecze socjalne stanowi między innymi bar i „strefa studenta” w łączniku między budynkami, czyli miejsce rekreacyjno-wypoczynkowe, oryginalnie wyposażone, dające różne możliwości zagospodarowania czasu wolnego (bierny wypoczynek, czytanie, gry sportowe i inne). W salach dydaktycznych są tablice suchościeralne, projektory multimedialne, w największych nagłośnienie i urządzenia dla osób z wadami słuchu. W pracowniach komputerowych zainstalowano między innymi oprogramowanie finansowo-księgowe (Sage Symfonia, Asseco Płatnik, R2 Płatnik), a także statystyczno-ekonometryczne GRET. Są to pakiety regularnie wykorzystywane na zajęciach o charakterze praktycznym. Cały obiekt jest objęty siecią bezprzewodową, są też kieski internetowe na korytarzach. Studenci i pracownicy mają dostęp do sieci eduroam®, a zatem dostęp do Internetu w różnych uczelniach świata. Funkcjonuje platforma Moodle – wykorzystywana do dostarczania materiałów dydaktycznych, ale także do prowadzenia niektórych zajęć, w tym wykładów do wyboru i lektoratów językowych. Sprawnie działająca sieć Extranet stanowi podstawę przepływu informacji między studentami, pracownikami i Uczelnią.

W opinii studentów infrastruktura dydaktyczna przeznaczona dla ocenianego kierunku studiów prezentuje wysoki poziom. Potwierdzili oni, że nie zdarzyła się sytuacja, w której w sali wykładowej byłaby zbyt mała liczba miejsc w stosunku do liczby zapisanych na zajęcia studentów. Sale wykładowe są wyposażone w sprzęt audiowizualny, który wykorzystywany jest do wyświetlania prezentacji. Studenci potwierdzili, że w czasie zajęć w pracowniach komputerowych pracują samodzielnie. W ich ocenie, Wydział zapewnia im zdobywanie

umiejętności w zakresie obsługi specjalistycznych programów komputerowych z zakresu finansów i księgowości. Ponadto, studenci potwierdzili, że mają możliwość korzystania z odpłatnych programów również po zajęciach. W ocenie studentów, infrastruktura dydaktyczna, jaką dysponuje Wydział pozwala im na przygotowanie się w pełni do przyszłej pracy zawodowej. Studenci mają możliwość bezpłatnego korzystania z infrastruktury Wydziału również poza godzinami zajęć, co pozwala im na doskonalenie swoich umiejętności. Studenci zgłosili natomiast uwagi dotyczące braku klimatyzowania sal wykładowych oraz zbyt małej liczby miejsc parkingowych wokół budynku Wydziału.

Infrastruktura dydaktyczna jest w pełni przystosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych ruchowo. W budynku Wydziału znajdują się windy, podjazdy i toalety dostosowane do ich potrzeb. Czytelnia przystosowana jest do potrzeb osób niedowidzących. Znajdują się tam 24 calowe monitory, klawiatury z dużymi kontrastującymi przyciskami oraz oprogramowanie z syntezatorem mowy i lupą powiększającą. Wydział wypożycza sprzęt umożliwiających studentom niepełnosprawnym pełen udział w procesie kształcenia.

W ocenie eksperta ds. pracodawców jednostka odpowiedzialna za oceniany kierunek dysponuje bazą dydaktyczną, która umożliwia prowadzenie zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym na odpowiednim poziomie do specyfiki kierunku oraz pozwala na uzyskanie umiejętności zgodnych z założonymi efektami kształcenia.

Pracodawcy współpracujący z WSB udostępniają swoją bazę m.in. na potrzeby wizyt studyjnych oraz aktywnie uczestniczą w realizacji praktyk zawodowych. Sugeruje się pogłębianie i rozszerzanie współpracy z otoczeniem w odniesieniu do prac dyplomowych pisanych pod zapotrzebowanie pracodawców i z wykorzystaniem udostępnianych przez nich zasobów, co może stanowić dodatkową wartość dla pracodawców, a dla studentów możliwość zmierzenia się z praktycznym problemem wymagającym rozwiązania i możliwością nabycia ważnych dla rozwoju kariery zawodowej kompetencji.

7.2.

Biblioteki Wydziałów w Toruniu i Bydgoszczy stanowią jeden system, dostępny dla studentów obu Wydziałów. Ich zbiory to:

- w Toruniu około 46 tys. vol., w tym 2562 wydawnictwa ciągłe i 883 elektroniczne,
- w Bydgoszczy ponad 17 tys. vol., w tym 658 wydawnictw ciągłych i 634 elektroniczne.

Ponadto w obu miejscach dostępnych jest niemal 33 tys. książek elektronicznych i ponad 7 tys. czasopism elektronicznych. Wiąże się to z dostępem do Wirtualnej Biblioteki Nauki, IBUK.pl, NASBI i baz EMIS, Infotext Ekspert, Lex Omega, Akademia Optima. Dostęp jest możliwy z komputerów bibliotecznych i przez sieć HAN z innych miejsc.

W bibliotece bydgoskiej jest wypożyczalnia i czytelnia, czynne 7 dni w tygodniu, w sobotę od 9.00 do 17.00, a w pozostałe dni od 9.00 do 16.00. W czytelni są 24 miejsca i 9 stanowisk komputerowych, w tym 1 dla niepełnosprawnych. Z wszystkich komputerów jest dostęp do sieci oraz do katalogu, czytelni elektronicznych i baz danych.

Sprawdzono zasoby podręczników na podstawie próbki wybranej z sylabusów. Braków nie było. Podręczniki są w ilościach wystarczających dla studentów.

Studenci ocenianego kierunku mają zapewnioną możliwość korzystania z Biblioteki Wydziałowej. W ich opinii, Biblioteka jest odpowiednio zaopatrzona w wymaganą na ocenianym kierunku literaturę przedmiotu, a pozycje znajdujące się w zbiorze, prezentują aktualne treści. Studenci mają w niej możliwość uzyskania dostępu do czasopism naukowych oraz elektronicznych baz danych, w tym również do źródeł zagranicznych. Zaopatrzenie biblioteki, w ocenie studentów, zawsze odpowiada literaturze przedmiotu określonej w sylabusach. Na Wydziale funkcjonuje kompleksowy, elektroniczny system informatyczno-

biblioteczny, który umożliwia wyszukiwanie potrzebnych pozycji. Studenci pozytywnie odnieśli się do pracy pracowników biblioteki, którzy chętnie świadczą im pomoc w wyszukiwaniu odpowiednich pozycji. Wydział ponadto zapewnia studentom dostęp do Wirtualnej Biblioteki Nauki.

7.3.

Dobra, funkcjonalna infrastruktura nie wymaga znaczących udoskonaleń czy uzupełnień. Właściwe służby stale monitorują jej stan, konserwują i wprowadzają drobne uzupełnienia. Regularnie, co semestr konfrontuje się zbiory bibliotek z sylabusami i w miarę potrzeby dokonuje zakupów.

Wydział w sposób systematyczny, co roku, bada opinie studentów w przedmiocie infrastruktury dydaktycznej i naukowej w postaci ankiety w ramach Badania Atrybutów Marki. Wyniki badań są podsumowywane w końcowym raporcie. Co więcej, Menedżer Kierunku pozostaje w stałym kontakcie z samorządem studenckim oraz raz w semestrze spotyka się z ogółem studentów w celu omówienia warunków studiowania.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

- Infrastruktura jest kompletna, funkcjonalna i w znacznej części nowoczesna. Wydział prowadzący kierunek zapewnia bazę dydaktyczną do prowadzenia zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem do zawodu, umożliwiającą uzyskanie umiejętności zgodnych z aktualnym stanem praktyki związanej z ocenianym kierunkiem studiów, a także skutecznie stara się włączać w procesy dydaktyczne pracodawców. Wizytacja bazy i ocena infrastruktury potwierdziły odpowiednie warunki dla właściwego przebiegu procesu dydaktycznego na profilu praktycznym (odpowiednie sale, sprzęt i oprogramowanie, wyposażenie multimedialne, komputery, odpowiednio liczne grupy zajęciowe oraz możliwość pracy na specjalistycznych programach).
- Wydział nie ma słabych stron. Dotyczy to również systemu bibliotecznego.
- Studenci pozytywnie oceniają infrastrukturę dydaktyczną Wydziału, z której mogą korzystać również poza zajęciami. Zdaniem studentów, Wydział zapewnia im kompleksowe kształcenie praktyczne. Jakość i ilość zasobów bibliotecznych pozwalają studentom na przygotowanie pracy dyplomowej bez konieczności korzystania z zasobów innych bibliotek. Podkreślić należy również systemowe podejście Wydziału do pozyskiwania i gromadzenia opinii studentów w przedmiocie infrastruktury i zasobów bibliotecznych.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągania efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Oceniając kryterium dotyczące opieki nad studentami oraz wsparcia w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia, warto zwrócić uwagę, że spośród studentów pierwszego stopnia licznie zgromadzonych na spotkaniu z ZO PKA, większość z nich, w odpowiedzi na pytanie potwierdziła, że planuje kontynuację nauki na studiach drugiego stopnia na kierunku finanse i rachunkowość na WSB w Toruniu lub na innych studiach drugiego stopnia prowadzonych na WZ w Bydgoszczy. Świadczy to o ich zadowoleniu z jakości kształcenia oraz o właściwym podejściu Wydziału do ich potrzeb w zakresie procesu kształcenia.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA podkreślili dostępność nauczycieli akademickich, nie tylko w czasie zajęć, ale również w czasie konsultacji. Godziny konsultacji nie kolidują im z planem zajęć obowiązkowych, a w czasie sesji nauczyciele akademicy odbywają dodatkowe dyżury. Studenci ocenianego kierunku studiów regularnie korzystają z możliwości kontaktu z nauczycielami za pośrednictwem poczty elektronicznej, podkreślając przy tym sprawną komunikację i możliwość uzyskania szybkiej odpowiedzi zwrotnej.

Na ocenianym kierunku studiów, głównym mechanizmem motywującym studentów do osiągania lepszych wyników w nauce jest stypendium rektora. Stypendium to jest przyznawane na podstawie średniej ocen oraz osiągnięć naukowych, sportowych lub artystycznych. Studenci pozytywnie ocenili katalog uznawanych osiągnięć oraz sposób ich przeliczania na punkty. Przyjęte kryteria mają ich zdaniem charakter obiektywny i w sposób prawidłowy wartościują istotę danych osiągnięć. Poza tym, studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA, wskazali także na inne mechanizmy motywacyjne tj. konkurs na najlepszą pracę dyplomową i możliwość uzyskania zniżki w czesnym dla osób angażujących się w życie Wydziału. Laureaci wyróżnieni nagrodą za najlepszą pracę dyplomową otrzymują darmowy rok lub semestr studiów podyplomowych.

Studenci mają zapewnioną możliwość zgłaszania pisemnych wniosków we wszelkich sprawach związanych z tokiem studiów. Zawsze otrzymują oni odpowiedź albo w formie pisemnej albo w rozmowie telefonicznej z pracownikami sekretariatu. Studenci mają również zapewnioną możliwość wszczęcia trybu odwoławczego od decyzji Dziekana. W przypadku powstania problemu dotyczącego większej grupy studentów, głos zabierają starości albo przedstawiciele samorządu studenckiego. W ich opinii postulaty studentów spotykają się z życzliwym przyjęciem ze strony władz Wydziału. Jeśli są one odpowiednio uargumentowane, następuje wprowadzanie ich w życie. Wydział prowadzi rejestr usług niezgodnych, w którym odnotowuje się każdy przypadek skargi lub reklamacji zgłoszonej przez studenta. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA nie potrafili przywołać przykładu sytuacji konfliktowej na Wydziale. Ich zdaniem gdyby do takiej sytuacji doszło, na pewno podjęto by rozmowy pomiędzy władzami dziekańskimi a samorządem studenckim.

Wydział wspiera działalność samorządu studenckiego zarówno organizacyjnie jak i finansowo. Głównym zadaniem samorządu studenckiego jest reprezentacja stanowiska studentów w zakresie wszystkich aspektów kształcenia. Przedstawiciele samorządu studenckiego zasiadają w ciałach kolegialnych Wydziału, w tym w Radzie Wydziału, Radzie Programowej oraz Radzie ds. weryfikacji programów kształcenia. Zawsze, z odpowiednim wyprzedzeniem otrzymują oni zaproszenia na posiedzenia, wraz z kompletem dokumentów. W czasie posiedzeń są oni zachęceni do prezentowania stanowiska studentów. Samorząd studencki jest również organizatorem licznych projektów kulturalnych, integracyjnych i sportowych, które są finansowane przez Wydział. Ponadto przedstawiciele samorządu studenckiego, wskazali, że nie mają problemów formalnych z uzyskaniem dofinansowania i z jego późniejszym rozliczeniem. Zgłosili oni natomiast potrzebę zwiększenia budżetu przeznaczanego na cele studenckie. Samorząd posiada własną, w pełni wyposażoną, siedzibę. Przedstawiciele samorządu studenckiego mają również zapewnione środki na udział w konferencjach i szkoleniach organizowanych przez Parlament Studentów RP.

Na ocenianym kierunku studiów działają dwa studenckie koła naukowe tj. Studenckie Koło Naukowe Ubezpieczeń, działające od 2009 r. oraz Koło Naukowe Rachunkowości, działające od 2012 r. Każde z ww. kół naukowych ma swojego opiekuna naukowego z grona nauczycieli akademickich, który udziela wsparcia jego członkom zarówno na polu merytorycznym jak i organizacyjnym. Przedstawiciele kół naukowych ocenili wsparcie finansowe udzielane przez Wydział, jako adekwatne do ich potrzeb. Mają oni zapewnioną możliwość organizacji wizyt studyjnych oraz studenckich konferencji naukowych. Studenci wyjeżdżają na konferencje naukowe. Brali oni udział np. w Konferencji Naukowej „Rachunkowość warta Poznania” w Poznaniu w 2015 r., czy również w V Jubileuszowej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Współczesne Finanse i Rachunkowość” na WSB w Gdańsku oraz w konferencji naukowej w 2016 r. „Współczesne wyzwania finansów i rachunkowości”. Studenci zorganizowali również w listopadzie 2016 r. własną studencką konferencję naukową „Ubezpieczenia i finanse – nowe perspektywy”. Mają oni zapewnioną możliwość publikowania swoich artykułów w „Studenckim Czasopiśmie Naukowym” wydawanym przez WSB w Toruniu.

Studenci niepełnosprawni mają zapewnioną regulaminową możliwość indywidualizacji toku studiów, w celu dostosowania go do ich potrzeb. Wsparcie organizacyjne zapewnia Pełnomocnik Rektora ds. studentów niepełnosprawnych. Zazwyczaj, pośredniczy on w kontakcie pomiędzy studentem niepełnosprawnym i nauczycielem akademickim np. w celu uzgodnienia sposobu prowadzenia zajęć oraz dostosowania formy egzaminu. Studenci mają możliwość korzystania ze wsparcia i specjalistycznego sprzętu, umożliwiającego im pełny udział w procesie kształcenia, podczas zajęć i egzaminów. Z rozmowy z Pełnomocnikiem wynika, że do tej pory żaden student nie wnioskował o wyznaczenie asystenta lub tłumacza języka migowego. Jego zdaniem, w razie takiej potrzeby, Wydział nie miałby problemu z odpowiednią reakcją.

W czasie spotkania z ZO PKA, studenci bardzo pozytywnie odnieśli się do pracy jednostek administracyjnych Wydziału, w tym głównie sekretariatu ds. studenckich. Podkreślili oni, że dzięki sprawności w działaniu, mają oni możliwość szybkiego załatwienia swoich spraw bez konieczności długiego oczekiwania w kolejce. Ponadto potwierdzili oni, że mają bezpośredni dostęp do Dziekana również poza wyznaczonymi godzinami przyjęć. Wyrazili oni swoją pozytywną ocenę dla pracy Dziekana, który pomimo licznych obowiązków znajduje czas na pomoc w indywidualnych problemach studentów.

Na Wydziale funkcjonuje oddział Biura Karier, do którego zadań należy wsparcie studentów w procesie wchodzenia na rynek pracy. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA potwierdzili, że bardzo często spotykają się z aktywnością Biura. Organizuje ono dla nich szereg bezpłatnych szkoleń z zakresu nabywania umiejętności miękkich oraz prowadzi poradnictwo zawodowe w pełnym zakresie. Wydział umożliwia także studentom realizację staży związanych z kierunkiem studiów (projekt „Staż przepustką do kariery”, „Studuj i praktykuj”, „Nowe kompetencje szansą na zawodowy sukces – program rozwoju kompetencji studentów WSB w Bydgoszczy”) oraz rozwój kompetencji miękkich (m. in.: komunikacja, współpraca, zarządzanie sobą w czasie). W kwietniu 2017 r. odbyły się warsztaty z „ubezpieczeń ochrony prawnej” przeprowadzone przez Polską Izbę Ubezpieczeń. Ponadto, organizowane są wykłady gościnne z uznanymi naukowcami oraz szkolenia przygotowujące studentów do sprawnego poruszania się na rynku pracy. Studenci bardzo cenią sobie poziom tych zajęć. W ich ocenie, odczuwają oni zinstytucjonalizowane wsparcia ze strony Wydziału we wchodzeniu na rynek pracy.

W ocenie eksperta ds. pracodawców WSB w Toruniu skutecznie wspiera studentów ocenianego kierunku w procesie wchodzenia na rynek pracy. Decyduje o tym m.in. szeroka i kompleksowa oferta Biura Karier (obejmuje ona m.in. organizację praktyk zawodowych, warsztaty i szkolenia, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy i staży, spotkania z

pracodawcami na terenie uczelni, wizyty studyjne, możliwość udziału w projektach stażowych i podnoszących kompetencje zawodowe itp.).

Studenci pozytywnie i wysoko ocenili takie elementy, jak organizacja praktyk zawodowych, zajęcia o charakterze praktycznym i kompetencje dydaktyczne osób z doświadczeniem zawodowym zdobytym poza Uczelnią. Działania Biura Karier adresowane do studentów są dokumentowane w odniesieniu do kierunków, studenci FiR aktywnie korzystają z tej oferty (m.in. uczestnicząc w projektach unijnych dotyczących zdobywania dodatkowych kompetencji oraz staży i praktyk, korzystając ze szkoleń i warsztatów – głównie dotyczących rozwoju kompetencji miękkich).

8.2.

W opinii studentów, mają oni zapewniony dostęp do informacji o formach opieki i wsparcia, głównie za pośrednictwem strony internetowej oraz systemu Extranet. Ocenili oni, że udostępniane im informacje odpowiadają ich potrzebom i są na bieżąco aktualizowane. Przepływ informacji pomiędzy Wydziałem a studentami następuje również w sposób mniej formalny tj. za pośrednictwem starostów grup zajęciowych oraz samorządu studenckiego. Docenić w tym miejscu należy przede wszystkim działalność samorządu studenckiego, który informuje studentów o możliwościach uzyskania wsparcia dydaktycznego oraz materialnego.

Studenci mogą ocenić wsparcie dydaktyczne udzielane im przez nauczycieli akademickich w ankiecie oceny zajęć dydaktycznych przeprowadzanej, co semestr za pośrednictwem systemu Extranet. Wydział prowadzi również dodatkowe badanie opinii studentów o ich satysfakcji ze studiowania na ocenianym kierunku studiów, które umożliwia poznanie opinii studentów w pozostałych aspektach nie uwzględnionych w ocenie zajęć dydaktycznych tj. Badanie Atrybutów Marki. W ramach powyższego działania, Wydział prowadzi wśród studentów badanie ich opinii o działalności jednostek administracyjnych, a w tym również jakości kadry wspierającej proces kształcenia. Stosowane narzędzie pozwala na zdiagnozowanie mocnych i słabych stron obsługi administracyjnej Wydziału.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

- Wydział prezentuje rzetelne podejście do konieczności ciągłego zapewniania studentom wsparcia w procesie uczenia się, a udzielane opieka i wsparcie są zindywidualizowane w stosunku do potrzeb poszczególnych grup studentów. Na uwagę i pozytywną ocenę zasługuje dostępność nauczycieli akademickich i ich pomoc w uczeniu się i uzyskiwaniu zakładanych efektów kształcenia. Wydział zapewnia kompleksowe i skuteczne mechanizmy wsparcia studentów we wchodzeniu na rynek pracy. Na uwagę zasługuje bogata aktywność Biura Karier. System rozpatrywanie skarg i wniosków studentów należy ocenić jako przejrzysty i skuteczny. Samorząd studencki zgłosił konieczność zwiększenia środków na finansowanie swojej działalności.
- Szeroka i aktywna działalność Biura Karier, pozwalająca na wieloaspektowe wsparcie studentów w procesie wchodzenia na rynek pracy.
- Studenci wyrazili opinię, że mają zapewniony pełen dostęp do aktualnych informacji o formach i rodzajach udzielanego im wsparcia. Wydział ustala potrzeby studentów w tym zakresie za pomocą Badania Atrybutów Marki. Ponadto, działania podejmowane w celu doskonalenia systemu opieki oraz kadry wspierającej proces kształcenia, powinny zostać ocenione, jako wszechstronne i wieloaspektowe. Badanie Atrybutów Marki umożliwia poznanie opinii studentów na temat m. in. infrastruktury, jakości obsługi administracyjnej i działalności jednostek organizacyjnych Wydziału.

Dobre praktyki

- Realizacja projektów stażowych oraz związanych z podnoszeniem kompetencji zawodowych, finansowanych z funduszy unijnych. Możliwości uzyskiwania przez studentów certyfikatów zawodowych.
- Rozbudowany system dodatkowych mechanizmów motywujących studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce.
- Bogata oferta staży i praktyk prezentowanych przez Biuro Karier.

Zalecenia

Brak

5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Kierunek *Finanse i rachunkowość* był oceniany przez PK po raz drugi.

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
Upowszechnianie misji, oraz uaktualnianie strategii.	Uczelnia dokłada wszelkich starań by misja i wizja były znane pracownikom, studentom i w otoczeniu społecznym. Przy wszelkich okazjach (np. inauguracja, wręczenie dyplomów) i w wielu materiałach (np. strona internetowa) misja i wizja Uczelni są upowszechniane. Nowi pracownicy poznają Misję i Wizję Uczelni podczas tzw. tygodnia 0 (wcześniej), lub w trakcie Certyfikatu A (obecnie). Studenci natomiast byli zapoznawani wcześniej z misją i wizją Uczelni na zajęciach z przedmiotu Metody i Techniki Studiowania, a obecnie w trakcie <i>Open Day</i> prowadzonego przez Menedżera kierunku. Ponadto Misja i Wizja zostały umieszczone w Polityce Jakości Kształcenia, a obecnie w Polityce Jakości Uczelni. Misja i wizja Uczelni uległa zmianie. Związane to jest z nową strategią Uczelni na lata 2017-2020: • Aktualna misja: „Partnerzy w rozwoju kariery zawodowej” • Aktualna wizja: „Umocnienie pozycji lidera wśród uczelni biznesowych w regionie”. Równocześnie ustalona została misja Wydziału: tj. Największa niepubliczna akademicka uczelnia biznesu w regionie oraz uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora. Misja i wizja są również zwizualizowane w budynkach Uczelni. W budynku A misja i wizja znajduje się w upublicznionym dokumencie Polityka Jakości (przy BliR na parterze budynku).
Wątpliwości dotyczące metod kształtowania postaw studentów.	Kształtowanie postaw studenckich odbywa się w trakcie realizacji zajęć dydaktycznych, udziału w organizacjach studenckich (samorząd studencki, koła naukowe, akcje charytatywne – np. w okresie świątecznym). W celu kształtowania umiejętności pracy zespołowej wprowadzono zespołowe prace licencjackie. W listopadzie roku 2016

	Senat, po blisko rocznej pracy, szerokiej konsultacji i wielu dyskusjach (głównie wśród studentów), uchwalił <i>Kodeks Honorowy Studenta Wyższej Szkoły Bankowej</i>. Uczelnia propaguje ważne wartości kulturowe np. poprzez umieszczenie ich na ścianie Auli Głównej (s. 282 w budynku B).
Wątpliwości dotyczące udziału pracodawców w tworzeniu sylwetki absolwenta.	Pracodawcy uczestniczą w Komisji ds. Jakości Kształcenia na kierunku <i>Finanse i rachunkowość</i> (analogiczne komisje istnieją dla każdego kierunku studiów), której głównymi zadaniami są wypracowanie sylwetki absolwenta kierunku, potrzebnego na rynku pracy i wypracowanie metod kształcenia prowadzących do osiągnięcia takiego efektu. Wielu uczestników Komisji ds. Jakości Kształcenia uczestniczy z dużym zaangażowaniem od wielu lat. Do takich stałych uczestników Komisji ds. Jakości Kształcenia na kierunku FiR należą: Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Pracodawcy Pomorza i Kujaw, Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu, ZUS, PZU S.A., ING Bank Śląski, Bank Millennium S.A., SGB Bank Spółdzielczy w Toruniu, Business Link. Ostatnio Wydział rozpoczął ścisłą współpracę z firmą Opus Capita Sp. z o.o, która jest partnerem specjalności <i>rachunkowość międzynarodowa</i>. Posiedzenia Komisji odbywają corocznie, zazwyczaj w kwietniu, tj. w okresie kształtowania oferty dla kolejnego rocznika studentów.
Specjalność (studia I stopnia) <i>międzynarodowe stosunki gospodarcze</i> nie mieści się w kanonie wiedzy kierunku.	Uczelnia aktualnie nie prowadzi kształcenia na tej specjalności.
Wiele uwag dotyczących prac licencjackich (tematyka, poziom prac, ocenianie itp.).	Poziom prac dyplomowych to obszar, w którym zapewnienie odpowiedniej jakości jest szczególnie trudny. Wynika to z wielu czynników. Do najważniejszych należą: wielość i różnorodność kierunków studiów, liczba studentów (a więc liczba prac), liczba promotorów, naturalna różnorodność tematyki, różnorodność specyfiki prac. Władze Uczelni i Wydziału poświęcają bardzo wiele uwagi i działań zapewnieniu odpowiedniego poziomu prac dyplomowych. Po wielu dyskusjach rozporządzeniem Rektora począwszy od roku 2012/13 prace licencjackie są pracami zespołowymi. Głównym celem dokonanej zmiany jest osiągnięcie przez studentów efektu kształcenia: umiejętności pracy zespołowej. Ten nowatorski, na gruncie nauk społecznych, pomysł spowodował potrzebę wypracowania nowych standardów prac, zupełnie nowych metod pracy ze studentami czy sposobów oceniania. Obecny stan wewnętrznych uregulowań zawarty jest w Procedurze

	uzyskiwania tytułu licencjata i inżyniera. Procedura ta zawiera rozwiązania uwzględniające zespołowe tworzenie prac licencjackich. Te najbardziej charakterystyczne to formularze oceny i recenzji pracy dyplomowej, kryteria oceny pracy dyplomowej (bardzo chwalone przez promotorów, recenzentów i przede wszystkim studentów), oświadczenia o zakresie wkładu pracy autorów. Podnoszeniu poziomu pracy promotorów służy wprowadzone w roku akademickim 2015/2016 szkolenie i uzyskiwanie certyfikatu promotora, które od roku 2016/17 stało się obowiązkowe. W roku akademickim 2014/15 Rektor powołał Komisję oceniającą jakość prac dyplomowych na studiach I stopnia I - stopnia złożoną z doświadczonych promotorów losowo badającą powstałe w Uczelni prace dyplomowe, ich poziom, zgodność z kierunkiem studiów, przestrzeganie standardów, jakość recenzji. Od naboru 2016/17 wprowadzono przedmiot Proseminarium. Wszystkie te działania skutkują systematyczną poprawą jakości prac dyplomowych. Cały czas diskutowane i planowane są kolejne udoskonalenia procesu dyplomowania (np. ostatnio dotyczące arkuszy recenzji, a więc również jakości oceniania).
Brak szczegółowych regulacji dotyczących praktyk zawodowych, które określałyby cele praktyk i sposób ich powiązania z procesem kształcenia.	Obecnie dla praktyki zawodowej, opracowany jest sylabus, który został uzupełniony programami praktyki, oddzielnymi dla każdej specjalności. Sposób organizacji praktyki zawodowej zgodny jest z Regulaminem praktyk.
Brak kompleksowej regulacji dotyczącej systemu zapewnienia jakości kształcenia, brak komórki bądź osoby odpowiedzialnej za jego funkcjonowanie, co skutkuje nie w pełni wykształconymi aspektami tego systemu. Problemem jest też zapewnienie, by stał się on trwałym instrumentem zapewnienia jakości kształcenia. Istniejący i funkcjonujący system uznany został jako będący w początkowej fazie konceptualizacji i wdrażania.	System zapewnienia jakości kształcenia został udoskonalony. W roku 2014 Uczelnia podjęła decyzję o przygotowaniach do uzyskania certyfikatu systemu zarządzania jakością w zakresie projektowania autorskich programów kształcenia i ich realizacji na studiach I stopnia, II stopnia i podyplomowych. Po dwuletnich przygotowaniach zgodność Systemu Zarządzania Jakością w Wyższej Szkole Bankowej z wymaganiami normy EN-PN ISO 9001: 2008 została potwierdzona Certyfikatem TÜV SÜD. Na Uczelni powołany został też Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia.